



# Samenwerken en verbinden

Duurzaamheidsbeleid Heemstede 2012-2016

Naam: Rolf Heynen, Eddy Satoer Milieudienst IJmond  
Versie: 4.4

## **Inhoudsopgave / Leeswijzer**

<b>Ten geleide (door wethouder Botter)</b>	<b>pag. 3</b>
<b>Inleiding</b>	<b>pag. 4</b>
<b>H1 Heemstede: Oase in de randstad.</b>	<b>Pag. 9</b>
1.1 <i>Uitgangspunten van beleid</i>	<i>Pag. 9</i>
1.2 <i>Een nieuwe ambitie voor duurzame ontwikkeling</i>	<i>Pag. 10</i>
1.3 <i>Doelstelling duurzaamheidsnota</i>	<i>Pag. 10</i>
<b>H2 Thema's en projecten 2012-2016</b>	<b>Pag. 15</b>
2.1 <i>Thema's met bijbehorende projecten</i>	<i>Pag. 16</i>
2.2 <i>Participeren en communiceren</i>	<i>Pag. 17</i>
2.3 <i>Voorbeeldfunctie gemeente</i>	<i>Pag. 19</i>
2.4 <i>Duurzame gebouwen</i>	<i>Pag. 20</i>
2.5 <i>Duurzame energie</i>	<i>Pag. 21</i>
2.6 <i>Duurzame mobiliteit</i>	<i>Pag. 23</i>
2.7 <i>Regionale samenwerking</i>	<i>Pag. 24</i>
2.8 <i>Metten is weten</i>	<i>Pag. 24</i>
<b>H3 Financiering</b>	<b>Pag. 26</b>
<b>H4 Wettelijke taken Heemstede.</b>	<b>Pag. 29</b>
4.1 <i>Luchtkwaliteit</i>	<i>Pag. 30</i>
4.2 <i>Geluid</i>	<i>Pag. 31</i>
4.3 <i>Natuur en groen</i>	<i>Pag. 32</i>
4.4 <i>Bodem</i>	<i>Pag. 33</i>
4.5 <i>Water</i>	<i>Pag. 34</i>
4.6 <i>Externe veiligheid</i>	<i>Pag. 34</i>
4.7 <i>Bedrijven</i>	<i>Pag. 35</i>
4.8 <i>Regionale uitvoeringsdienst (RUD)</i>	<i>Pag. 35</i>
4.9 <i>Afval</i>	<i>Pag. 36</i>
<b>Bijlage 1: Terugblik Milieubeleidsplan 2008-2012</b>	<b>Pag. 37</b>
<b>Bijlage 2: duurzaamheidsbeleid Rijk en Provincie Noord-Holland</b>	<b>Pag. 39</b>
<b>Bijlage 3: Duurzame projectenlijst</b>	<b>Pag. 40</b>

## Ten geleide/voorwoord

### Door wethouder

- 1 pagina tekst, in opmaak over 2 pagina's uitgespreid)
- Foto('s)

### **People, planet, profit**

Bij duurzame ontwikkeling gaat het om de samenhang tussen economische, sociaal culturele en ecologische aspecten ter voorkoming van afwenteling van ongewenste effecten naar andere beleidsvelden en/ of naar de toekomst.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) betekent ondernemen met evenwichtige aandacht voor de drie p's, people, planet en profit.

*"We leven in onze welvaartsstaat op te grote voet, als we de footprint van onze levensstijl in Nederland doortrekken naar de wereld zijn er minimaal drie planeten nodig om in al onze behoeften te voorzien. Dat vraagt om een oplossing"*

Alexander Rinnooy Kan tijdens werkconferentie 'duurzaam Heemstede', 7 maart 2012

## Inleiding

*“Overheidsbeleid is belangrijk om te komen tot een duurzame en solidaire economie. Het gaat vooral om een langetermijnvisie op bestaanszekerheid, regionaal en mondiaal. Goede initiatieven van bedrijven, individuen en organisaties worden met duurzaamheidsbeleid ondersteund en onduurzaam gedrag wordt ontmoedigd.”*

Vrij uit ‘Mijn hemel wat gebeurt er op aarde?’, Elan Media

Heemstede, een oase in de Randstad. Zo beleeft menig inwoner onze prachtige gemeente. Het refereert aan een plek waar het goed toeven is. Een plek waar het welzijn van de mens centraal staat en bevorderd wordt. Een plek met een schone leefomgeving die het dubbel en dwars waard is om te beschermen. Nu en in de toekomst zodat ook de volgende generaties kunnen genieten van ons prachtige dorp.

Dit kan alleen als we duurzaam met onze gemeente omgaan. Duurzaam op alle fronten waarbij het welzijn van de mens centraal staat. Van deze generatie maar ook van toekomstige generaties. Vooral ook van mensen die sociaal minder bedeeld zijn en/of ontwikkeling behoeven. Denk aan mensen met een geestelijke of lichamelijke beperking en de jeugd. De gemeente wil deze mensen extra ondersteunen.

Onze leefomgeving is van grote invloed op ons welzijn. Een schone en veilige leefomgeving met voldoende hulpbronnen zoals energie en schoon water is belangrijk voor ons allen, nu en in de toekomst. Met ons handelen, beïnvloeden wij de kwaliteit van onze leefomgeving en dus indirect het welzijn van onze medemens. Dit betekent dat wij met zijn allen weloverwogen keuzes moeten maken.

Pakken we de fiets of de auto, gooien we het afval bij elkaar of gaan we het scheiden, doen we de kachel omhoog of gaan we isoleren etc. Laten we zorgen dat wij met zijn allen de juiste keuzes maken. Zuinig zijn op onze leefomgeving betekent zuinig zijn op onze medemens. Dit is een verantwoordelijkheid van iedereen. Welzijn komt ons allen toe.

Door het maken van de juiste keuzes en door het aanschaffen van bepaalde producten is het mogelijk om op bescheiden schaal een steentje bij te dragen en zaken te veranderen. Dat geldt ook voor het gemeentelijk beleid. Het **niet** investeren als gemeente in Duurzaamheid is wat Heemstede betreft geen optie. Immers, we moeten niet wachten op elkaar. Aanpakken wat je nu aanpakken kunt. Dat is het devies. Bedrijven die niet investeren in duurzaamheid laten (financiële) kansen liggen. Dat geldt eveneens voor Burgers en Overheden. Investeren in Duurzaamheid loont meer en meer omdat de technieken en terugverdiendtijd van investeringen steeds verder verbeteren.

*Wat hebben we al bereikt vanuit gemeente perspectief?*

Het bevorderen van een duurzame ontwikkeling van onze gemeente is niet nieuw. In 2008 had de gemeente al meerjarig milieubeleid vastgesteld met daarin de grondslagen: waarborgen van de leefbaarheid, optimaal gebruik van de regelgeving, voorbeeldfunctie, bevorderen van duurzame ontwikkeling en strategische samenwerking. In 2010 heeft het huidige College een nieuwe visie op het milieubeleid neergelegd in het collegeakkoord 2010-2016. Het milieubeleid werd verbreed tot duurzaamheid. Welzijn en het behoud van welvaart in de toekomst kwamen centraal te staan.

Duurzaamheid werd een randvoorwaarde om deze waarden te waarborgen. People, Planet, Profit is een belangrijk uitgangspunt voor de organisatie en in het gemeentelijk beleid geworden. Waar voorheen de portefeuillehouder Milieu verantwoordelijk was, is nu iedere portefeuillehouder verantwoordelijk voor het verduurzamen van de gemeente binnen zijn/haar portefeuilles. De portefeuillehouder Milieu fungeert nu als coördinerend wethouder Duurzaamheid, als aanjager zowel binnen het team van het College als daarbuiten. De nieuwe visie kreeg zijn weerslag in de duurzaamheidsnotitie van oktober 2010 hetgeen een intensivering van het milieubeleid inhield. Resultaatgericht en met een andere mentaliteit: Lef, durf, vrijheid en minder belemmerende regels. Alleen dan is het mogelijk om succesvol duurzaam te ondernemen en te ontwikkelen.

Met dit beleid is in de afgelopen jaren veel bereikt. Elektrische oplaadpunten zijn gerealiseerd, het gemeentehuis is energiezuiniger gemaakt, de gemeentewerf wordt voorzien van zonnepanelen, Nieuw Overbos wordt duurzaam gebouwd en voor de bouw van een aardgastankstation is een onherroepelijke omgevingsvergunning verleend. Het afval wordt steeds meer gescheiden aangeboden, de vergistingsinstallatie tot het vergisten van groen afval tot groen gas door de Meerlanden is in uitvoering genomen en is de besluitvorming afgerond over de vestiging van twee kringloopwinkels in Heemstede. De gemeente is ook aandeelhouder van Eneco. Dit energiebedrijf investeert in duurzame energie en is leverancier van groene stroom. In de bijlagen is een evaluatie opgenomen van het uitvoering van het beleid in de afgelopen jaren.

#### *Waar staan we nu?*

Het huidige milieubeleidsplan is ten einde gekomen. Het is van belang om te weten hoever de gemeente is gekomen met dit plan. Dit eindpunt is namelijk ook weer het vertrekpunt voor het nieuwe beleid. Om te bepalen waar de gemeente nu staat is de zogenaamde duurzaamheidsmeter gebruikt. Dit is een benchmark waar gemeenten zich kunnen meten ten opzichte van andere gemeenten. De duurzaamheidsmeter bevat vragenlijsten op het gebied van People, Planet en Profit. Aan de hand van de antwoorden wordt een score (uitgedrukt in het percentage van de maximaal te behalen punten) verkregen waarmee de stand van de gemeente bepaald wordt op de lijst van deelnemende gemeenten. Hieronder zijn de resultaten voor Heemstede weergegeven:

Score People: 62%; plaats 81 van de 178 deelnemende gemeenten

Score Planet: 74%; plaats 75 van de 192 deelnemende gemeenten

Score Profit: 62%; plaats 87 van de 190 deelnemende gemeenten

Gemiddelde score: 66%: plaats 66 van de 200 deelnemende gemeenten (niet alle gemeenten hebben alle lijsten ingevuld).

De gemeente bevindt zich dus in de middenmoot op de ranglijst. Uit een analyse van de resultaten blijkt dat op het gebied van People nog winst te behalen valt. Een belangrijke wegingsfactor is het hebben van internationale betrekkingen met ontwikkelingslanden of het hebben van een doorvlochten emancipatiebeleid. De gemeente zal de komende periode inventariseren wat er al wordt gedaan op het gebied van internationale betrekkingen. Bij Planet kan een hogere score worden behaald als er meetbare klimaatdoelstellingen in het beleid worden opgenomen. Denk bijvoorbeeld aan het streven om een CO2 neutrale gemeente te willen zijn in een bepaald jaar. De gemeente zal hier niet voor gaan omdat er geen eenduidige omschrijving van CO2 neutraliteit

aanwezig is. Het betekent ook dat de CO2 uitstoot berekend en bijgehouden moet worden, wat hoge investeringen met zich meebrengt. De gemeente kiest er liever voor om te investeren in realistische projecten die concrete resultaten opleveren. Ook bij Profit waar het om de eigen bedrijfsvoering gaat is winst te behalen door het stellen van concrete doelstellingen bijvoorbeeld op het gebied van energiebesparing. Ook het stimuleren van bedrijven om maatschappelijk verantwoord te ondernemen kan een hogere score opleveren. De evaluatie van het milieubeleid toont hetzelfde beeld als het om energiebesparing bij de vele 30-er jaren woningen in de gemeente gaat. Het aantal woningen met besparende maatregelen is niet substantieel toegenomen met het oude beleid. Kortom, we hebben veel bereikt en dit moeten wij vooral koesteren, maar er is nog werk aan de winkel. Wij willen hieraan werken. Deze nota levert hier een bijdrage aan.

#### *Verder met een nieuwe ambitie en een vernieuwende aanpak*

Het vastgesteld eindpunt cq vertrekpunt geeft aan dat er nog een flinke ambitie gesteld mag worden om de gemeente te verduurzamen. Hierbij staat het welzijn van de burger en het behouden van welvaart in de toekomst nog immer centraal. In het oude beleid is de gemeente de drijvende kracht achter veel van de uitgevoerde projecten geweest. Deze rol is zeer arbeidsintensief gebleken en met het huidige economische tij ook niet altijd kostenefficiënt. Doorgaan op deze manier en in ons eentje zal ons niet veel verder brengen. De ambitie om de gemeente verder te verduurzamen blijft echter hoog in het vaandel staan. Hierboven is al aangegeven dat duurzaam omgaan met onze leefomgeving een verantwoordelijkheid is van iedereen. Dit besef leidt tot een vernieuwende aanpak onder de noemer “samenwerken en verbinden”. Samenwerken met burgers, bedrijven, andere overheden en instellingen en het verbinden van al deze partijen met elkaar. Dat zal ons allen tot de gewenste stap omhoog leiden. Met deze nieuwe aanpak willen wij de volgende duurzaamheidsambitie uit spreken:

*“Samen met onze burgers en bedrijven willen wij het welzijn van onze medemens vergaand bevorderen, meer dan de wet voorschrijft, door gezamenlijk de juiste keuzes in ons handelen te maken voor nu en voor in de toekomst. Gedurfde keuzes worden niet geschuwd zolang deze keuzes een hoge realiteitszin bevatten en concrete renderende resultaten opleveren.”*

De gemeente heeft veel wettelijke milieutaken op het gebied van afvalinzameling, luchtkwaliteit, externe veiligheid, vergunningverlening en handhaving, bodem, groen en geluid. Voldoen aan de wettelijke normen is voor ons geen ambitie. Wij willen meer bereiken dan de normen aangeven. Naast het belang van samenwerking geeft deze ambitie ook het streven van draagvlak in de lokale samenleving aan. Het geeft ook aan waar we het meest invloed op hebben: ons eigen handelen. Wij zijn overtuigd dat samenwerking, draagvlak en doen waar we het meeste invloed op hebben, zullen leiden tot een succesvol duurzaamheidsbeleid.

### *Doelstelling duurzaamheidsnota*

De voorliggende duurzaamheidsnota heeft als doel om de oase die Heemstede is, niet alleen te laten voortbestaan, maar juist groter te laten groeien. Hoe? Dat willen we graag laten zien in deze duurzaamheidsnota. Een visie die we met u willen delen en waarvan we hopen dat u daar onderdeel van uit wil maken. En daarmee samenwerking vorm geven.

Verder geeft de duurzaamheidsnota inzicht in:

1. de beleidsvrije ruimte die de gemeente heeft en de gemaakte keuzes van dit gemeentebestuur.
2. de gekozen strategie om de ambitie te verwezenlijken
3. de stakeholders binnen en buiten onze gemeentegrenzen waarmee samengewerkt kan worden.
4. het kader waarbinnen de uitvoering van projecten op het gebied van duurzaamheid worden uitgevoerd.
5. de uit te voeren projecten gedurende de beleidsperiode

### *Uitvoering*

Als gevolg van het collegeakkoord maakt duurzaamheid inmiddels integraal onderdeel uit van alle beleidsterreinen, en dus van het beleid en de uitvoering van het voltallige College. Bijvoorbeeld: Afdeling Voorbereiding Openbare Ruimte legt wegen met stil asfalt aan en verduurzaamt de openbare verlichting, Facilitaire Zaken voert energiebesparende maatregelen uit bij gemeentelijke gebouwen, Ruimtelijk beleid stimuleert duurzaam bouwen etc. Voor de 'people' kant van duurzaamheid wordt nauw samengewerkt tussen Sociale Zaken en Welzijn. Bij inkoop van diensten door diverse afdelingen wordt ook inzet van personeel van Paswerk bevorderd. De Milieudienst IJmond voert zowel wettelijke als niet-wettelijke taken uit onder de verantwoordelijkheid van het gemeentebestuur.

Deze duurzaamheidsnota heeft een looptijd van vier jaar. Hierboven werd geconstateerd dat we onze ambities alleen kunnen realiseren door een integrale aanpak en door samenwerken en verbinden. Het gelimiteerde tijdsbestek maakt samenwerking met stakeholders nog essentiëler. Dit is een belangrijke reden om bij het opstellen van de duurzaamheidsnota een klankbordgroep bestaande uit burgers en bedrijven op te richten om draagvlak voor het nieuwe beleid te creëren.

### *Financiering*

Duurzaamheidsbeleid op basis van subsidies heeft haar langste tijd gehad. Samen investeren leidt tot meer renderen. Dat is onze visie op een duurzaam Heemstede. Het draait hierbij om een balans tussen mens (people), omgeving (planet) en economie (profit). Het aanjagen van duurzaamheid kan onder andere door het investeren in maatregelen en activiteiten die zichzelf terug verdienen. In die zin is bij het Collegeakkoord afgesproken dat investeringen die zich inderdaad vertalen naar een redelijke terugverdienperiode op ondersteuning vanuit de gemeente kunnen rekenen. We zetten in op bewezen effectieve projecten, die goed gezamenlijk kunnen worden opgepakt. Voor de uitvoering

#### **Duurzaamheid en economie**

Volgens het 'Financiële Dagblad Outlook' groeit de duurzame energiesector de laatste jaren 30% per jaar, ongeacht de crisis.

Diverse Nederlandse bedrijven zoals Philips, ASML en Akzo Nobel hebben duurzaamheid als pijler van hun bedrijfsstrategie.

Akzo Nobel bijvoorbeeld had 1 miljard euro aan extra kosten in 2011 vanwege de stijgende

van beleid is budget nodig. Ook bij duurzaamheidsinvesteringen gaan vaak de kosten voor de baat. Investerings in energiebesparende maatregelen verdienen zich op den duur terug. Om de doelstellingen te realiseren is (financiële) medewerking van o.a. instellingen, corporaties, bewoners en bedrijven belangrijk. Ten slotte gaan we de financiering via (nog) beschikbare subsidies zoveel mogelijk benutten voor inwoners en bedrijven. De uit te voeren projecten zijn financieel begroot en opgenomen in hoofdstuk 4.

#### *Gevolgd proces*

Voor het opstellen van de duurzaamheidsnota zijn de volgende procestappen genomen:

1. Opstellen duurzaamheidsnotitie 2010 (vastgesteld door de gemeenteraad in oktober 2010)
2. Instellen klankbordgroep (besluit College op 2 augustus 2011)
3. Opstellen Plan van aanpak (vastgesteld door het College op 8 november 2011)
4. Het houden van een werkconferentie “Samen Duurzaam” met burgers en bedrijven (7 maart 2012) en een workshop binnen de gemeentelijke organisatie (14 maart 2012)
5. Het schrijven en bespreken van de ontwerp nota (augustus 2012)
6. Het ter visie leggen van de Nota voor de inspraak (september 2012)
7. Het schrijven van de definitieve duurzaamheidsnota en vaststelling door de gemeenteraad (december 2012)

#### Leeswijzer

Het eerste hoofdstuk beschrijft de verschillende uitgangspunten, doelgroepen van het beleid en de rol van de overheid hierin. Het **tweede hoofdstuk** beschrijft een indeling van de zwaartepunten van het beleid de komende jaren uitgedrukt in concrete projecten en doelstellingen. Het **derde hoofdstuk** richt zich op de wettelijke taken. In de **bijlage** wordt onder andere teruggeblikt op het beleid en de projecten van de afgelopen vier jaren.



## Hoofdstuk 1: Heemstede: oase in de randstad

*“We nemen de in de samenleving aanwezige maatschappelijke energie als uitgangspunt en verkennen hoe de overheid op die ‘energieke samenleving’ kan inspelen. Immers, de duurzaamheidsopgave is te groot voor overheden alleen. Wanneer we in Nederland ook in de toekomst over voldoende (en betaalbare) grondstoffen, voedsel en energie willen kunnen beschikken, en ook in de toekomst een prettige leefomgeving willen kunnen garanderen, zullen we alle inventiviteit moeten mobiliseren.”*

– Maarten Hajer, Planbureau voor de Leefomgeving, “De energieke samenleving”

Dit hoofdstuk beschrijft de hoofdrolspelers, de uitgangspunten en de strategie.

### 1.1 Uitgangspunten van beleid

In de inleiding is al aangegeven dat de gemeente niet alleen en zonder hulp van burgers en bedrijven kan zorgen voor een verdere verduurzaming van de leefomgeving voor haar inwoners. Iedereen, de gemeente, burgers en bedrijven hebben hier een verantwoordelijkheid in. Voor ons is het creëren van maatschappelijk draagvlak de sleutel tot een succesvol duurzaamheidsbeleid. In onze optiek verkrijg je draagvlak als onze inwoners de kans krijgen om deel te nemen aan het verduurzamingsproces. Direct bij het opstellen van het plan van aanpak voor deze duurzaamheidsnota is hier aandacht aan besteed. Zo is een klankbordgroep duurzaamheid opgericht bestaande uit inwoners en bedrijven die adviseerde op het beleid in wording en op uitvoeringsinitiatieven die de gemeente naar voren heeft gebracht. Andersom heeft de klankbordgroep ook initiatieven ingebracht. Deze initiatieven zijn in het beleidsvormingsproces meegenomen. Op deze wijze is draagvlak voor dit onderhavige beleid verkregen. De klankbordgroep zal ook tijdens de uitvoeringsfase in stand gehouden worden. Voor hen is een belangrijke rol als duurzaamheidsambassadeurs weggelegd. Zij zullen samen met ons voor draagvlak voor het verduurzamen van de gemeente bij de rest van de gemeente zorgen door met hen samen te werken en te verbinden. Van burger tot burger en van bedrijf tot bedrijf.

Verder is het voor het welslagen van Duurzaamheidsbeleid van belang dat meerdere generaties bij het thema betrokken zijn of worden. Kinderen beïnvloeden op hun eigen wijze hun ouders en grootouders. En vice versa. De samenwerking en interactie kan (of nog beter: moet) niet alleen afhankelijk zijn van louter losstaande individuen. Een inbedding is derhalve gewenst. Tenslotte is het van belang dat de visie is ingebed in al ons denken en handelen. We concretiseren “*samenwerken en verbinden*” door uit te gaan van drie principes:

- Het bevorderen van een goed functionerend netwerk van bedrijven en professionele organisaties
- doorlopende natuur- en milieueducatie (NME)
- duurzaamheid als intrinsiek onderdeel van ons beleid (integraal)

## *1.2 Een nieuwe ambitie voor duurzame ontwikkeling*

Volgens de duurzaamheidsmeter bevindt de gemeente zich in de middenmoot op de ranglijst van Nederlandse gemeenten (zie inleiding). Wij willen ons graag richten op een hogere plaats op de ranglijst (50-ste plaats). Dit betekent dat wij onze ambitie op het gebied van duurzaamheid zullen verhogen. In de ambitie die in de inleiding is beschreven is het bevorderen van het welzijn van de medemens centraal gesteld. Het welzijn wordt door vele factoren bepaald. Deze factoren zijn te verdelen in sociaal-maatschappelijke factoren, fysieke/ecologische factoren en economische factoren ook wel People, Planet, Profit genoemd. In het oude milieubeleid richten we ons met name op de fysieke factoren zoals het verbeteren van de luchtkwaliteit, energiebesparing (of CO2 reductie) en reductie van omgevingslawaaï. Nu willen wij ons nadrukkelijk richten op de sociaal maatschappelijke en economische factoren. Dit wil niet zeggen dat wij niets meer met de fysieke factoren gaan doen. Sterker nog, wij zien dat al deze factoren elkaar kunnen versterken. Energiebesparing bijvoorbeeld leidt tot lagere woonlasten en een hoger wooncomfort. Slim omgaan met grond- en afvalstoffen remt het ontstaan van schaarste en het stijgen van prijzen. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan het behoud van koopkracht van mensen met lage inkomens. Door op deze manier geld te besparen wordt het weer mogelijk om te investeren in bijvoorbeeld zonne-energie om de woonlasten nog verder te laten dalen. Dit genereert weer werk voor installateurs. Deze opwaartse spiraal van welvaart willen wij inzetten. Voor de gemeente houdt dit ook een bestuurlijke en financiële efficiëntieslag in. Daar waar – zo wij dat al niet doen - in het verleden elke portefeuillehouder hard bezig was om zijn eigen ambities en doelstellingen te realiseren worden nu de portefeuilles met elkaar verbonden. Een prestatie van de ene portefeuillehouder kan nu ook winst voor een andere portefeuillehouder betekenen. Samenwerken en verbinden, ook op bestuurlijk niveau. Dit is onze nieuwe ambitie. We all benefit!

## *1.3 Doelstelling duurzaamheidsnota*

### *De beleidsvrije ruimte en te maken keuzes*

De duurzaamheidsnota gaat uit van duurzame ontwikkeling door meer te doen dan wettelijk is voorgeschreven. De gemeente heeft wettelijke milieutaken op het gebied van afvalinzameling, luchtkwaliteit, externe veiligheid, vergunningverlening en handhaving, bodem, groen en geluid. Alleen voldoen aan de wettelijke normen is niet de ambitie die wij voorstaan. Wij willen een plus bovenop de gestelde normen behalen. Deze doelstelling vullen wij in door keuzes te maken. De gemeente voldoet bijvoorbeeld al aan de normen voor luchtkwaliteit. Wettelijk gezien zijn wij als gemeente niet verplicht om verdere acties te nemen tot verbetering van de luchtkwaliteit. Stilstand is voor ons echter achteruitgang. Wij kiezen voor een blijvende verbetering van de luchtkwaliteit. Goede schone lucht is belangrijk voor onze eigen gezondheid maar ook voor die van toekomstige generaties. Daarom zetten wij in op maatregelen/projecten die de luchtkwaliteit verder bevorderen. Dit soort keuzes willen wij op een aantal belangrijke thema's op het gebied van de drie P's, People, Planet, Profit maken.

### *Inhoudelijke uitgangspunten: de drie P's en de trias energetica*

Dit duurzaamheidsbeleid gaat dus uit van de drie P's. Wanneer de definitie van drie P's uit het kader in het voorwoord worden vertaald naar Heemstede, dan kiezen wij op het gebied van People voor: goed werkgeverschap, het inzetten van mensen die elders een geringe kans hebben op de arbeidsmarkt, inkoop van artikelen waarbij geen kinderarbeid is gebruikt (fairtrade producten etc).

Bij Planet gaan we voor energiegebruik uit van de Trias energetica. De Trias Energetica behelst drie stappen. De eerste stap betreft het besparen van energie met de gedachte: dat wat niet gebruikt wordt, hoeft ook niet opgewekt te worden. De tweede stap gaat over het opwekken van duurzame energie waar je zuinig mee omgaat. Dat kan energie uit biomassa zijn, zon, wind, aardwarmte, etc. De laatste stap gaat over het proces. We kunnen niet van de een op de andere dag 100% verduurzamen, dus zegt de derde stap dat we dan zo efficiënt mogelijk om moeten gaan met de resterende fossiele energie. Wij hebben er al voor gekozen om het gemeentehuis te isoleren en andere energiebesparende maatregelen te nemen. Ook zijn we overgestapt op natuurstroom. Dit geldt ook voor de openbare verlichting. Voor het verder verduurzamen zal uitvoering gegeven worden aan het beleidsplan voor de openbare verlichting. In dit ontwerp-beleidsplan dat nog in procedure moet worden gebracht staan enkele duurzaamheidsambities centraal waaronder het realiseren van een energiebesparing van 5% op het huidige energieverbruik van de totale openbare verlichting in 2017. In de komende beleidsperiode zullen ook andere gemeentelijke gebouwen verduurzaamd. Te beginnen met gemeentewerf waar nog in 2012 zonnepanelen worden geplaatst. Naast onze eigen organisatie zullen wij ook andere gebouw eigenaren aansporen tot goede isolatie en het gebruik van duurzame energie zoals warmte koude opslag. Voor ons is het vanzelfsprekend dat wij ook zorg dragen voor een schone en veilige leefomgeving en een goede bereikbaarheid.



Figuur Trias Energetica

Profit vertalen wij in een manier van lokaal maatschappelijk verantwoord ondernemen. Een manier van ondernemen waarin eigenlijk alle onderdelen van de drie P's terugkomen. Winst maken ok, maar het is belangrijk om bovengenoemde waarden daarin evenwichtig mee te nemen. Wij leggen veel nadruk op de 'people' kant. Het is de mens die de keuzes maakt. Samen met onze inwoners willen wij de juiste keuzes maken. De juiste keuzes voor ons zelf, onze dorpsgenoten en voor onze leefomgeving.

#### *Strategie: Samenwerking en verbinden*

Om het beleid te realiseren is samenwerking, zoals de titel van deze nota aangeeft, van essentieel belang. Op alle niveaus binnen de gemeentelijke organisatie en met alle belanghebbenden (stakeholders) in de Heemsteedse samenleving. Samenwerking leidt tot draagvlak en samen kom je verder. Bij het beleidsvormingsproces is al samengewerkt met de klankbordgroep duurzaamheid waarin twee belangrijke stakeholders in vertegenwoordigd zijn: inwoners en bedrijven. Bij de uitvoering van het beleid is het de kunst om stakeholders aan te spreken, in beeld te brengen en met elkaar te verbinden. Bij elk thema, bij elk project, iedere keer opnieuw. Welke belangen/waarden zijn er en wie heeft een belang? Degenen met een financieel belang of bedrijven die zich maatschappelijk als duurzaam willen profileren (en dat zijn er gelukkig veel) zijn eerder bereid om samen met ons te investeren en verder te gaan in een project dan anderen. Dit is onze strategie. Samenwerken en verbinden.

De gemeente werkt uiteraard met andere gemeenten samen, maar zoekt expliciet de samenwerking zoeken met regionale partners. Paswerk, de GGD, de provincie Noord-Holland, de Meerlanden en de Milieudienst IJmond zijn daar goede voorbeelden van.

## *Stakeholders*

Wij hebben elkaar nodig om de gemeente te verduurzamen. Hiervoor maken we gebruik van de energie in de gemeente, dat wil zeggen de burgers en bedrijven die duurzaamheid hoog in het vaandel hebben en de relevante (regionale) partners. De vijf hoofdrolspelers in de transitie naar een duurzaam Heemstede zijn: burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties, onderwijs- en onderzoeksinstellingen, de gemeente en andere overheden.

### 1. Burgers

Burgers nemen in toenemende mate zelf initiatieven, ook rond duurzaamheid. Dat varieert van het indienen van projecten tot collectieve aankoop van energieleveranciers of woningisolatie op straat- of buurtniveau. Deze initiatieven juichen wij toe en waar mogelijk ondersteunen wij goede initiatieven. De Klankbordgroep duurzaamheid speelt daar een belangrijke rol in (zie kader). Burgers kijken in toenemende mate, zo bleek op de werkconferentie samen duurzaam, niet alleen naar energiebesparing bij hun eigen woning maar ook bij die van de burens of zelfs bij de hele buurt. Goede initiatieven zijn tijdens de conferentie aangedragen zoals het gebruik van een infrarood camera om warmteverlies aan de woning te meten en de strijd met elkaar aangaan om het meeste energie te besparen in de buurt. Dat speelt op straat en wijk niveau. Dat duurzaamheid leeft onder burgers blijkt ook uit het feit dat een inwoner uit Heemstede een duurzaamheidswoning heeft gerealiseerd. In deze woning heeft deze Heemstedenaar voor eigen rekening en risico alle beschikbare duurzame technieken toegepast. De bewustwording dat alleen een duurzame samenleving toekomst heeft is naar onze mening ingedaald onder de Heemstedenaren.

### 2. Ondernemers / winkeliers

Tijdens de werkconferentie 'Samen duurzaam' van 7 maart 2012 spraken drie ondernemers over de manier waarop zij hun bedrijfsvoering verduurzamen. Dit verdient meer aandacht en navolging. De rol van de gemeente is in deze faciliterend. Heemstedese bedrijven die duurzaam zijn en andere bedrijven en ondernemers daartoe ook over willen halen, willen wij een platform bieden om ervaringen uit te wisselen. De Klankbordgroep fungeert als een verbindende factor tussen de bedrijven en de gemeente. De klankbordgroep heeft bovendien de werkgroep MVO-Heemstede (Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen) opgericht. De werkgroep wil niet alleen deelnemen aan de Duurzaamheidsdag op 10 oktober, maar neemt de trekkersrol op zich en breidt de dag uit tot een week en heeft al een compleet communicatieplan opgesteld. MVO Heemstede wil aanhaken om zo een "Duurzaam Heemstede" op de kaart te zetten.

#### **Klankbordgroep**

De Klankbordgroep heeft de taak ideeën en plannen van de gemeente te bekijken en adviezen hierop uit te brengen.

De klankbordgroep is een intermediair, bestaande uit vertegenwoordigers van diverse maatschappelijke organisaties en vormen de verbinding tussen overheid en samenleving.

De groep is van plan om duurzaamheid hoger op de agenda te krijgen in Heemstede en zoekt kansen en partners om dit te bewerkstelligen.

### 3. Maatschappelijke organisaties

Een van de belangrijke speerpunten voor de komende jaren betreft het energiegebruik bij bestaande woningen. Niet alleen woningbouwcorporaties spelen daar een in een cruciale rol. Hoewel daartoe niet verplicht hebben de corporaties in Heemstede in bestaande bouw al grote delen van hun

woningbestand geïsoleerd. Dat levert niet alleen minder energieverbruik op maar door de lagere energielasten worden ook de woonlasten van de doelgroep van de corporaties beperkt. Ook bij nieuwbouw maken woningcorporaties in toenemende mate gebruik van duurzame technieken als warmte-koude opslag (WKO). Deze techniek komt er op neer dat de woningen verwarmd worden door aardwarmte. Een goed voorbeeld hiervan is het project Slottuin. Hier gaan 95 nieuwe woningen met aardwarmte worden verwarmd.

Andere maatschappelijk organisaties die deze techniek toepassen zijn de stichting Sint Jacob die WKO toepast bij de bouw van 97 appartementen in Nieuw Overbos. De stichting De Hartekamp past de techniek eveneens toe voor de huisvesting van hun cliënten op het landgoed De Hartekamp.

#### 4. Onderwijs- en onderzoekinstellingen

Verandering begint met bewustwording. Dat is niet alleen voor de huidige, maar juist ook voor toekomstige generaties cruciaal. Het belang van Natuur en Milieu Educatie (NME) mag in dit verband dan ook niet worden onderschat. Jong geleerd is oud gedaan! Scholen spelen een belangrijke rol bij NME. Dat daar belangstelling voor is blijkt wel uit de belangstelling van scholen voor het in Park Meermond aangelegde duurzaamheidspad. Doel van dit pad is dat kinderen spelenderwijs leren wat het belang van duurzaamheid is. Wat we zien is dat kinderen het niet alleen leren, maar ook overbrengen op hun ouders en grootouders.

#### 5. Gemeente en andere overheden

Bij de uitgangspunten van het beleid bovenaan dit hoofdstuk is al aangegeven dat wij als gemeente een duurzame samenleving niet dwingend op kunnen leggen. Dat kan maar ten dele. Bij de bouw van woningen wordt een steeds strengere energieprestatienorm opgelegd. In 2020 moeten nieuw te bouwen woningen energieneutraal zijn. Dit kunnen we niet afdwingen bij bestaande woningbouw. Daar ligt het initiatief bij burgers en bedrijven.

##### *Een nieuwe rol: de faciliterende gemeente*

Welke rol wel voor de gemeente is weggelegd bleek tijdens de werkconferentie 'Samen duurzaam'. Hieruit bleek dat er een enorm potentieel aan duurzame initiatieven onder burgers en bedrijven leeft. Niet alleen op het gebied van klimaatbeleid maar ook op het sociaal maatschappelijk vlak. Aan de gemeente is nadrukkelijk gevraagd om burgers en bedrijven te faciliteren in het ontplooiën en uitvoeren van deze initiatieven, Een podium te bieden voor duurzame bedrijven en burgers om te communiceren van burger tot burger, van bedrijf tot bedrijf. Wij willen graag deze nieuwe rol voor onze burgers en bedrijven oppakken. Het gemeentehuis wordt hét duurzaamheidscentrum van onze gemeente. Hier zullen bijeenkomsten over maatschappelijk verantwoord ondernemen en energiebesparing worden georganiseerd. Hier worden initiatieven en initiatiefnemers met elkaar verbonden. Zowel lijfelijk als virtueel via onze gemeentelijke website. Het faciliteren zal investeringen van de gemeente vergen. Wij zijn overtuigd dat deze investeringen in het niet vallen bij het rendement die de initiatieven van burgers en bedrijven opleveren. Denk aan het opstarten van een energie coöperatie of een lokale energiedienst. Voor de gemeente alleen is dit ondenkbaar, maar de praktijk bewijst dat de mogelijkheden groot zijn als er wordt samengewerkt.

### *Voorbeeldfunctie*

Het verduurzamen van onze gemeente ligt niet alleen bij burgers en bedrijven. De gemeente heeft een voorbeeldfunctie. Wij zullen de lopende projecten uit de vorige milieubeleidsperiode continueren. Zo zal het energiezuiniger maken van het gemeentehuis, het verduurzamen van de openbare verlichting en gemeentelijke gebouwen voorzien van zonnepanelen worden voortgezet. Op sociaal maatschappelijk vlak zal de gemeente zich blijven inzetten voor het bevorderen van moeilijk bemiddelbare doelgroepen op de arbeidsmarkt. Door zelf medewerkers van SW-bedrijven (sociale werkplaats) in te huren maar ook door bij aanbesteding van projecten voorwaarden hierover aan bedrijven te stellen. Kansrijke en vruchtbare initiatieven zullen samen met burgers en bedrijven worden ontplooid.

### *Overige overheden*

Ook het Rijk en de provincie hebben duurzaamheidsambities en doelstellingen geformuleerd. Deze zijn in bijlage 2 opgenomen. Ook met deze overheden werken wij samen door onze doelstellingen af te stemmen op hun duurzaamheidsbeleid. Vanuit het Rijk en de provincie worden middelen (subsidie) ter beschikking gesteld voor het realiseren van de gezamenlijke doelstellingen. Zo heeft het Rijk een subsidie aan de gemeente gegeven in het kader van de Stimuleringsregeling lokale klimaatinitiatieven (SLOK) € 50.000,- voor de periode 2009-2012.

Met de provincie is onlangs de energieafsprak 2013-2016 ondertekend. Op dit moment staat nog niet vast voor welk bedrag Heemstede precies in aanmerking komt. De provincie heeft als indicatie een bedrag van € 40.000 voor de looptijd van de energieafsprak gegeven.

Wij hebben kennis genomen van het besluit van de provincie om niet meer windmolens op land toe te staan.

## Hoofdstuk 2 Thema's en projecten 2012-2016

*Wachten op de politiek heeft geen zin, vindt ze. Marjan Minnesma verkocht afgelopen jaar 50.000 zonnepanelen - zonder subsidie. Niet praten, maar poetsen is haar lijfspreuk. De daadkracht en tomeloze energie van de directeur van Urgenda worden beloond. Dit jaar staat ze op 1 in de Duurzame 100.*

Trouw.nl

### *Wij gaan aan de slag!*

In de inleiding en Hoofdstuk 1 heeft u kunnen lezen wat wij willen bereiken en op welke manier. Dat is belangrijk maar uiteindelijk gaat het om de uitvoering en het behalen van resultaten. Wij staan hierbij een projectmatige manier van werken voor. Om structuur in de uitvoering te brengen worden de uit te voeren projecten gecategoriseerd per thema.

### *Speerpunten cq thema's*

Het Plan van Aanpak dat ten grondslag ligt aan deze duurzaamheidsnota uit september 2011 beschrijft vijf speerpunten, namelijk: energie en klimaat; ecologie, groen en NME; duurzame mobiliteit en duurzaam inkopen. In deze duurzaamheidsnota is dit vertaald in de volgende thema's:

1. participeren en communiceren
2. voorbeeldfunctie gemeente
3. duurzame gebouwen
4. duurzame energie
5. duurzame mobiliteit

N.B. NME is onder het thema 'participeren en communiceren' geplaatst, daar dit te maken heeft met kennisoverdracht. 'Ecologie en groen', is onder het thema 'voortrekkersrol gemeente' geplaatst, omdat de gemeente verantwoordelijk is voor het beleid aangaande ecologie en groen. 'Duurzaam inkopen' is geplaatst onder het thema 'voorbeeldfunctie gemeente'.

De thema's worden onder paragraaf 2.1 verder uitgewerkt. Aan elk thema worden nieuwe projecten gehangen.

### *Criteria projecten*

De roep om tot concrete activiteiten over te gaan, is vertaald in een reeks met projecten. Deze vormen het *piece de resistance* van deze nota. De projecten zijn op verschillende manier tot stand gekomen en vervolgens heeft er een zorgvuldige afweging plaatsgevonden. Hierbij is van vele bronnen gebruik gemaakt. Variërend van de inbreng van de Klankbordgroep, de werkconferentie en ook vanuit de ambtelijke organisatie.

Bij de selectie van projecten en activiteiten zijn een aantal criteria toegepast:

1. Realistisch: Wij gaan voor haalbare projecten. Projecten die in de praktijk al succesvol zijn gebleken.
2. Concreet: Projecten moeten tastbaar zijn. Het moet voor iedereen duidelijk zijn wat een project precies inhoudt.
3. Lean en mean: De tijd dat er onbeperkt werd gesubsidieerd is voorbij. Een kernachtige aanpak van een project staan wij voor waarbij ook oog voor het financiële aspect aanwezig is.
4. Meetbaar: Het resultaat moet meetbare resultaten opleveren. Alleen dan kan inzichtelijk worden of een project bijdraagt aan de realisatie van de ambities.
5. Rendement: Wat levert het op? Projecten moeten substantiële bijdragen leveren aan de realisatie van de ambitie. Dit hoeft niet alleen uitgedrukt te worden in geld. Voor ons is het bijvoorbeeld ook winst als bedrijven overgaan tot maatschappelijk verantwoord ondernemen (= social return).

Alle geselecteerde projecten zijn onderverdeeld onder de vijf benoemde thema's. Deze thema's worden hieronder verder uitgewerkt. Voor het realiseren van de projecten zal zoveel mogelijk aansluiting worden gezocht bij bestaande initiatieven en bij partner organisaties. Hieronder worden ook de buurgemeenten verstaan. Na de behandeling van de thema's wordt aangegeven welke projecten regionaal zijn afgesproken.

### **2.1 thema's met bijbehorende projecten**

De gemeente heeft het voornemen ten minste 17 nieuwe projecten uit te voeren. De projectenlijst is tot stand gekomen dankzij de waardevolle input van de klankbordgroep en input uit de werkconferentie van 7 maart 2012. Alle projecten hebben uiteraard een duurzaam karakter volgens het 'people, planet en profit' principe. Dit komt ook terug in vijf thema's. De eerste heeft een duidelijk 'people' karakter evenals de tweede, zoals te zien is in de projectenlijst. De overige drie thema's hebben allen een hoog 'planet' gehalte, waarbij 'profit' een belangrijk uitgangspunt is. Hieronder wordt elk thema uitgeschreven gevolgd door de projecten die op dit thema worden uitgevoerd. Opgemerkt wordt dat vanuit het voorgaande beleid nog een aantal projecten doorlopen. Deze projecten zijn ook onder de benoemde thema's gecategoriseerd. Deze projecten zijn als bijlage 3 opgenomen. Verder zullen wij ook een aantal wettelijke taken intensiveren en uitbouwen (zie Hoofdstuk 4).



## 2.2 Participeren en communiceren

In Hoofdstuk 1 is aangegeven dat uit de werkconferentie “Samen duurzaam” gebleken dat de bewustwording over het nut van duurzame ontwikkeling al is ingedaald bij inwoners en bedrijven getuige de getoonde betrokkenheid en de vele genoemde initiatieven. Aan de gemeente is nadrukkelijk gevraagd om een faciliterende rol op zich te nemen. Wij vullen deze rol in door de faciliteiten die de gemeente heeft in te zetten om de initiatieven verder te laten ontplooiën door de bedrijven en inwoners zelf. Zo zal het gemeentehuis het duurzaamheidscentrum voor bedrijven en inwoners worden waar bijeenkomsten gehouden worden over bijvoorbeeld maatschappelijk ondernemen en energiebesparing in de bestaande bouw. Op deze bijeenkomsten kunnen bedrijven met elkaar communiceren over duurzame ontwikkeling en participeren aan initiatieven van andere bedrijven. Inwoners kunnen collectief energie besparen op een manier waarop zij zelf denken hoe dit het beste vorm kan krijgen. Van bedrijf tot bedrijf en van inwoner tot inwoner. De gemeente kan naar behoefte ook faciliteren in procesbegeleiding, kennis en kunde vanuit de gemeentelijke organisatie, in samenwerking met andere partijen zoals, de klankbordgroep, MVO Heemstede of een installateur. Het komt neer op participatie en communicatie. Uiteraard zullen we ook richting onze inwoners communiceren. Dit zullen wij onder andere op de volgende manieren doen:

### MVO in Heemstede in 2012

Merkx Autoschade herstelt auto's met watergedragen lakken, biedt leenauto's aan die rijden op groen gas; biedt reparaties aan met gebruikte onderdelen.

Newasco wasserij van Houten werkt regionaal en kent een intensieve samenwerking met de sociale werkvoorziening. Samen met Paswerk kijken zij welke werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd door mensen met een sociale beperking op de locatie van Paswerk. Daarnaast investeert het bedrijf in duurzame verlichting (LED).

Kleine boeren, die duurzame cacao produceren in Afrika, worden gesteund met verkoop van fairtrade chocolade van Chocolaterie Van Dam.

1. De website van de gemeente zal als informatieportal en meldpunt voor duurzame projecten fungeren. Via de website moet het voor burgers mogelijk worden om snel en gericht informatie te kunnen vinden. Veel informatie is namelijk al wel beschikbaar, maar door het woud aan initiatieven is het niet altijd even makkelijk vindbaar. Door aan te geven wie waar mee bezig is, kunnen ook vraag en aanbod op elkaar afgestemd worden. Initiatiefnemers kunnen met elkaar worden verbonden en elkaar versterken.
2. Verder zal ook weer een duurzaamheidskrant uitgegeven worden (de eerste editie dateert van 2011), waarin wij laten zien welke prachtige initiatieven binnen onze samenleving zijn ontplooid. Ook hier zullen wij initiatiefnemers alle ruimte geven om hun eigen verhaal te vertellen.
3. Last but not least zullen wij door het continueren van Natuur- en Milieu Educatie (NME), ook de jeugd bereiken. In de praktijk is gebleken dat diezelfde jeugd hun ouders weer “opvoeden” als het om duurzaamheid gaat.

Op deze manier willen wij zorgen dat de duurzaamheidsmotor in Heemstede blijft draaien. Door samen te werken en te verbinden"! Hieronder volgt een lijst met projecten die we binnen dit thema zullen uitvoeren.

Projectenlijst Participeren en communiceren

Participeren en communiceren						
Project	Omschrijving	Planning/ Rendement	Wie	Uren	Kosten	
1	MVO	Organiseren van een duurzaamheidsdag winkelstraat door de ondernemers en duurzaamheidsprijs uitreiken aan een bedrijf of initiatief.	Jaarlijks, Start 2012  Rendement:  20 extra bedrijven haken aan bij werkgroep "duurzaam Heemstede".	Werkgroep MVO/ Ruimtelijk beleid	Kostenplaats Ruimtelijk Beleid	€ 2.000
2	MVO	MVO voor en door bedrijven onder de aandacht brengen door twee keer per jaar een bijeenkomst over MVO voor hen te organiseren (faciliteren).	2012-2014  Rendement: 10 extra MVO bedrijven	Coördinator duurzaamheid m.m.v. werkgroep MVO	Vrijwilligers Werkgroep	€ 1.000
3	MVO	Jansje initiatief – mensen met verstandelijke beperking helpen bij vinden van werk (MVO-People) Vintage Store	2012-2014  Rendement: 20 extra mensen met verstandelijke beperking aan het werk	Coördinator duurzaamheid m.m.v. werkgroep MVO	Vrijwilligers Werkgroep	€ 1.000
4	MVO	Bedrijven en inwoners betrekken bij duurzame samenleving – duurzame initiatieven door twee keer per jaar een bijeenkomst organiseren en te faciliteren	2012-2014  Rendement: 10 extra initiatieven ontplooid	Coördinator duurzaamheid m.m.v. werkgroep MVO	Vrijwilligers Werkgroep	€ 1.000
5	Meldpunt creëren	Aan initiatieven bewoners bekendheid geven	2013-2014  Rendement: 10 extra initiatieven ontplooid	Milieudienst/ Communicatie	Contract Milieudienst/Kostenplaats Publiekszaken	€ 0
6	Bewoners en ondernemers	Energiecafé's, workshops over bewustzijn energie en wooncomfort organiseren en faciliteren samen met bouwbedrijven, installateurs, vve's, makelaars, bewonersgroepen	2013-2014  Rendement: 10 extra initiatieven ontplooid	Coördinator duurzaamheid m.m.v. op te richten werkgroep Energie	Vrijwilligers	€ 1.000

## 2.3 Voorbeeldfunctie gemeente

In hoofdstuk 1 is al aangegeven dat de gemeente haar voorbeeldrol zal continueren. Duurzaam inkopen (100% in 2015, zie project V16, bijlage 3 lopende projecten) en consumeren, biodiversiteit, groenbeleid, afval scheiden en een duurzaam personeelsbeleid vallen daar allemaal onder. Een betere wereld begint bij jezelf. Een belangrijk onderdeel hierin zijn de welzijnstaken:

In het kader van haar Wmo- en welzijnstaken ontwikkelt de gemeente beleid om mensen die in een kwetsbare positie verkeren, te laten participeren in de samenleving. Dit met respect voor ieders eigen mogelijkheden. Het gaat voor deze duurzaamheidsnota te ver om hierin het complete welzijnsbeleid te verwoorden. Hiervoor wordt verwezen naar deze afzonderlijke nota's die via de website van de gemeente zijn te raadplegen. Denk daarbij aan de nieuwe WMO nota (juni 2012 in concept aan gemeentebestuur) en de startnotities van de grote decentralisaties: 'Wet werken naar vermogen', 'AWBZ' en de 'Jeugdzorg'.

Het is aan de gemeente om een voorbeeld te stellen over hoe het kan en moet. De gemeente wil een groene uitstraling hebben: daarom aandacht voor meer diversiteit en meer groen. Afval is een grondstof: dus meer scheiden en goed aanleveren. Duurzaam personeelsbeleid betekent aandacht voor de mens: arbeidsparticipatie verhogen en gehandicapten een kans geven. Het contract voor de schoonmaak van het Raadhuis en de andere gemeentelijke instellingen is onlangs geheel neergelegd bij Paswerk. We kunnen ook eisen stellen aan onze klanten: strengere aanbestedingsregels voor fairtrade en duurzaam vervoer. Ook ons personeel kan zich duurzaam vervoeren: gebruik openbaar vervoer, bedrijfsauto's op groengas en fietsgebruik stimuleren. Deze doelstellingen hebben wij vertaald naar nieuwe projecten.

### *Projectenlijst Voorbeeldfunctie*

Voorbeeldfunctie						
Project	Omschrijving	Planning/ Rendement	Wie	Uren	Kosten	
1	Vervoer personeel	Deelnemen aan fietsbevorderende projecten zoals heel Nederland fietst waarin teams van bedrijven wedijveren om het hoogste aantal kilometers te fietsen zowel in woon-werk verkeer en als dienstreizen.	Continu  Rendement:  10 extra personeelsleden op de fiets	Ruimtelijk beleid/ Milieudienst IJmond	Kostenplaats P&O	€ 0
2	Duurzaam inkopen	Duurzaamheidscriteria van toepassing laten zijn bij de aanbesteding van civieltechnische werken en diensten. MVO bedrijven genieten voorkeur. Aannemers verplichten om moeilijk bemiddelbare doelgroepen op de arbeidsmarkt in te huren.	Tot 2014  Rendement:  20 moeilijk bemiddelbare personen extra aan het werk	Facilitaire zaken/VOR/ UOR	Kostenplaats Facilitaire Zaken/UOR/VOR	Inkoop ten laste van regulier budget

## 2.4 Duurzame gebouwen

Energiebesparing in de bestaande bouw en duurzame nieuwbouw heeft ons inzien grote voordelen:

1. Energiebesparing levert een verlaging van de woonlasten
2. Een goed geïsoleerd gebouw biedt comfort
3. Duurzame nieuwbouw is de basis voor een gezonde binnenlucht in gebouwen. Een schone binnenlucht heeft een positief effect op het welzijn van de gebruikers van het gebouw en in het geval van schoolgebouwen is ook aangetoond dat een schone binnenlucht de leerprestaties van leerlingen bevordert.
4. Energiebesparing en duurzaam bouwen levert een belangrijke bijdrage aan duurzame ontwikkeling.

Gemiddeld is een huishouden een maandsalaris per jaar kwijt aan energielasten. Zeker in slecht geïsoleerde jaren 30 woningen. Bij een bedrijf lopen de energielasten soms op tot één of meer fte's. Dat kan en moet anders. De gemeente wil het gebruik van energie in haar gemeente naar beneden brengen in samenwerking met haar bewoners. Immers, waar teveel energie gebruikt wordt, wordt energie verkwest. Met grote maatschappelijke en financiële kosten als gevolg. Deze kosten zijn vaak nauwelijks zichtbaar. Woningbouwcorporaties kunnen voor de huurwoningen hier ook een rol in spelen, daar waar ze dat niet al doen. Een actief programma met projecten waarbij burgers en ondernemers minder energie gaan consumeren en daardoor meer middelen overhouden om te gebruiken of investeren is belangrijk. De gemeente zet zich de komende jaren in om de energielasten bij burgers en bedrijven te drukken. De wetgeving helpt ons ten aanzien van nieuwbouw een handje mee:

In het kader van het regeringsbeleid "Schoon en Zuinig" is door de partners (Bouwend Nederland, NEPROM, NVB, ministerie van VROM) van het Lente akkoord afgesproken om in de nieuwbouw een energiebesparing te realiseren van 25% in 2011 en 50% in 2015 en energieneutraal in 2020. Dat resulteert in een energieprestatie coëfficiënt (EPC) voor nieuwbouwwoningen van 0,6 in 2011 en 0,4 in 2015 en een hele lage < 0,1 EPC in 2020. Nieuwe gebouwen in Europa mogen na 2020 slechts 'nearly zero' energie verbruiken. De energie die nog nodig is, moet afkomstig zijn uit duurzame bronnen. Dit is bepaald via de herziening van de Europese richtlijn voor energiebesparing in gebouwen.

Ten aanzien van dit thema willen wij graag de volgende projecten uitvoeren:

## Projectenlijst gebouwen

Gebouwen						
Project	Omschrijving	Planning/ Rendement	Wie	Uren	Kosten	
1	Bestaande bouw	Bewoners - stimuleer actieve groepen bewoners, creëer ambassadeurs voor energiebesparing, training warmtecamera voor uitvoeren metingen in de buurt, organiseren energy-battle bijv. samen met Lander of Wattcher	Continu  Rendement: 100 extra geïsoleerde woningen	BWT m.m.v. op te richten werkgroep Energie	Kostenplaats BWT/vrijwilligers	Aanschaf warmtecamera € 5.000 (geen dekking)
2	Verduurzamen bestaande bouw	Samenwerking met oa Haarlem, aanhaken op Blok-voor-Blok aanpak	2013-2016  Rendement: 100 extra geïsoleerde woningen	Ruimtelijk Beleid / Milieudienst	Kostenplaats RB/contract Milieudienst	€ 0
3	Verduurzamen bestaande bouw	Leges door middel van een subsidie restitueren aan particulieren die duurzaam (ver)bouwen met een EPC<0,6	2013-2014  Rendement: 48 extra duurzame bestaande woningen	BWT/Milieudienst IJmond	Kostenplaats BWT/contract Milieudienst	€ 18.000  (uitgaande van 24 bouwaanvragen/jaar en bouwleges ter hoogte van € 375)
4	Bedrijven	Revitaliseren bedrijventerreinen, energiecoach en parkmanagement: Nijverheidsweg, Cruquiusweg en Leidsevaart	2013-2014  Rendement: Een duurzaam bedrijventerrein	Ruimtelijk beleid/ Milieudienst m.m.v. op te richten werkgroep	Kostenplaats Ruimtelijk Beleid/ Contract Milieudienst/vrijwilligers	€ 0

### 2.5 Duurzame energie

Duurzame energie is overal om ons heen. De wind waait, de zon schijnt en biomassa (energie uit groen afval) is overal om ons heen. Zelfs uit de bodem waar wij op staan wordt duurzame energie gehaald (aardwarmte) in de vorm van warmte koude opslag of geothermie. Vanwege de stijgende energieprijzen is het nu interessant voor particulieren en bedrijven om in duurzame energie te investeren. De terugverdientijd voor bijvoorbeeld een zonnepaneel ligt tussen de zes en tien jaar voor een particulier. Dat is vooraf afhankelijk van het stijgen van de stroomprijs. Blijft de prijs stijgen zoals de afgelopen tientallen jaren, dan verdien je een paneel terug in 7 jaar! Terwijl de levensduur minimaal 25 jaar is. Hieronder wordt beschreven hoe wij graag met de verschillende vormen van duurzame energie willen omgaan.

De gemeente Heemstede is druk in de weer om zonnepanelen te realiseren op haar daken. Daarnaast haakt de gemeente aan bij Route du Soleil in haar aanbod naar bewoners, een project van de Milieudienst IJmond, en gaat aan de slag, waar mogelijk, met stichting Zon op Nederland. Deze stichting heeft als doelstelling om lokale energiecoöperaties met inwoners op te richten. Hiermee wordt invulling gegeven aan een breed gedragen motie van D66 in de gemeenteraad.

Afval in de traditionele zin bestaat niet meer. Afval is een grondstof: voor hergebruik of voor biomassa energie (productie groen gas uit groen afval). Afval is een belangrijk aandachtsgebied voor de gemeente. Energie uit biomassa realiseert Heemstede in samenwerking met de Meerlanden. De Meerlanden heeft een vergistingsinstallatie in gebruik genomen waarmee groen gas uit groen afval geproduceerd kan worden. Ook op kleine schaal is vergisting haalbaar (bron: klankbordgroep). Initiatieven vanuit de inwoners en Meerlanden zullen wij omarmen en ondersteunen.

Windenergie is qua investering nog steeds de meest interessante investering. Een windturbine van 30 meter hoog kan al gauw 50 woningen van elektriciteit voorzien. Wind op land is in Heemstede lastig en alleen mogelijk als het ruimtelijk goed inpasbaar is én in een model waarbij burgers mee kunnen participeren. Er zijn nog geen concrete initiatieven voor windenergie op land bij de gemeente ingediend. Indien dit zich voordoet dan zullen wij het gesprek aangaan met initiatiefnemers met oog voor de ruimtelijke inpasbaarheid en het financieringsmodel.

Verder zijn we met aardwarmte in de vorm van warmte koude opslag (WKO) bij nieuwbouwprojecten bezig. Bij Nieuw Overbos zal de projectontwikkelaar een WKO – installatie aanleggen voor de verwarming van de woningen. Ook bij De Hartekamp zal WKO worden toegepast. Bij elk nieuw woningbouw project zullen wij insteken op deze duurzame manier van verwarmen.

Wij denken dat er binnen de gemeentegrenzen meer potentie voor grootschalige toepassing van duurzame energie mogelijk is dan in het bovenstaande is beschreven. Hiertoe zullen wij onderzoek uitvoeren waarbij samenwerking met burgers en bedrijven als uitgangspunt fungeert.

Op het gebied van duurzame energie willen wij de volgende nieuwe projecten uitvoeren:

*Projectenlijst Duurzame energie*

Duurzame energie						
Project	Omschrijving	Planning/ Rendement	Wie	Uren	Kosten	
1	Duurzame energie	Onderzoek naar wind, zon, WKO, biomassa, geothermie en energie uit afvalwater (RWZI)	2012-2014  Rendement: Inzicht in kansen grootschalige toepassing duurzame energie	CO2 Servicepunt / Milieudienst / marktpartijen	Kostenplaats Ruimtelijk Beleid/ Contract Milieudienst	€ 5.000 (geen dekking)
2	Afvalstoffen	Kleinschalige vergisting	2014  Rendement: 40 inwoners die deelnemen aan kleinschalige vergisting	Coördinator duurzaamheid m.m.v. Op te richten werkgroep en Meerlanden	vrijwilligers	€ 0
3	Zonnepanelen	Zonnepanelen in gemeente Heemstede uitrollen; start met eigen daken (o.a. gemeentewerf) waar mogelijk middels Route du Soleil en Zon op Nederland	2012-2014  Rendement: 4 gebouwen met zonnepanelen en lagere energierekeningen	Facilitaire Zaken	Kostenplaats Facilitaire Zaken	€ 50.000 dekking krediet duurzaamheidsnotitie en € 150.000 voor overige gebouwen, één gebouw per jaar vanaf 2013 (geen dekking). Terugverdientijd < 10 jaar

4	Energiecoöperatie oprichten	Inwoners laten participeren in een collectief die duurzame energie opwekt bijvoorbeeld met zonnepanelen.	2013-2014  Rendement: 200 inwoners die deelnemen aan een collectief	Gemeente, Stichting Zon op Nederland	Kostenplaats Ruimtelijk Beleid/ Contract Milieudienst	PM
---	-----------------------------	--	---	--------------------------------------	--	----

## 2.6 Duurzame Mobiliteit

In de Inleiding is al aangegeven dat wij met zijn allen keuzes moeten maken. Pakken we de auto of de fiets? Hier gaat het bij duurzame mobiliteit om. Als wij duurzame ontwikkeling nastreven zullen wij ook de juiste keuzes op dit vlak moeten maken. In de vorige paragraaf over duurzame energie is al aangegeven dat de brandstofprijzen sterk stijgen. Belangrijker nog is dat het gebruik van de auto een slechte invloed op onze leefomgeving heeft en dus ook op ons welzijn. Het is voor ons geen moeilijke keuze om wel of niet duurzame mobiliteit te stimuleren.

Vanwege het belang van ons welzijn en de stijgende brandstofprijzen worden alternatieven steeds belangrijker en meer betaalbaar. Rijden op alternatieve brandstoffen zoals aardgas en elektriciteit en het gebruik van openbaar vervoer worden financieel steeds aantrekkelijker.

In het kader van onze voorbeeldfunctie zullen wij bij aanbestedingen ook rekening houden met duurzaam vervoer. In dit kader stimuleert Heemstede het rijden op groen gas en elektrisch rijden door de promotie van groengas auto's en het openen van E-laadpunten voor elektrische voertuigen. Het gebruik van de fiets wordt al gestimuleerd door de aanleg van vrij liggende fietspaden en het realiseren van goede stallingsvoorzieningen. Verder zullen wij onderzoeken of het woon-werk verkeer en dienstreizen van het gemeentelijk personeel verduurzaamd kan worden (zie ook paragraaf 2.3 Voorbeeldfunctie).

In 2012 heeft de gemeente een omgevingsvergunning verleend voor het bouwen van een aardgas tankstation. De gemeente Heemstede heeft de ambitie om het rijden op aardgas te laten toenemen en zal dit blijven stimuleren. De uitbreiding van het aantal E-laadpunten naar een E-laadpunt in elke wijk in Heemstede is op dit moment onzeker aangezien de Stichting E-laad op dit moment over onvoldoende middelen beschikt om aan de vraag te kunnen voldoen. Tevens doen wij onderzoek naar de haalbaarheid van een bereikbaarheidspas voor ons personeel. Met de bereikbaarheidspas kan gratis gebruik gemaakt worden van de bus en de OV-fiets. In de regio IJmond is de pas al ingevoerd.

### *Projectenlijst Mobiliteit*

Mobiliteit						
Project	Omschrijving	Planning/ Rendement	Wie	Uren	Kosten	
1	Onderzoek bereikbaarheids-Pas in regionaal verband	Bereikbaarheid – bereikbaarheidspas (bus) voor personeelsleden, deelname OV fietspas, aanhaken bij IJmondBereikbaar	2013-2014  Rendement: 20 extra personeelsleden die zich duurzaam vervoeren.	Ruimtelijk Beleid/ Milieudienst	Kostenplaats Ruimtelijk Beleid/ Contract Milieudienst	€ 5.000 (geen dekking)

2	E-laadpunten	Elektrisch rijden- E-laad punten uitbreiden naar één oplaadpunt per wijk, mits dit wordt gefinancierd door de Stichting E-laad	2012-2014  Rendement: Één oplaadpunt per wijk	Ruimtelijk Beleid/UOR	Kostenplaatsen Ruimtelijk Beleid/UOR	€ 0 kosten zijn voorsnog voor de stichting E-laad
---	--------------	--	--	-----------------------	---	---

## 2.7 Regionale samenwerking

Op regionaal niveau vindt bestuurlijke afstemming met buurgemeenten plaats via het Portefeuillehouderoverleg Milieu, Natuur en Water Zuid Kennemerland. Door elkaar te informeren en samen te werken is een (financiële) efficiëntieslag te behalen. Ook kan opschaling projecten haalbaar maken. In 2011 zijn de duurzaamheidsnota's van de gemeenten uitgewisseld en is een overzicht van het duurzaamheidsbeleid van de gemeenten in Zuid Kennemerland gemaakt. Er is een aantal projecten in beeld gebracht die gezamenlijk uitgevoerd kunnen worden. Dit zijn:

1. Aanbesteding openbare verlichting LED (hoog)
2. Duurzame mobiliteit: groen gas en e-laad (hoog maar betreft wel verder stimuleren/faciliteren want oplaadpunten en een aardgastankstation (eind 2012) zijn al aanwezig)
3. Verduurzaming woningvoorraad zoals gezamenlijk inkoop van zonnepanelen (hoog)
4. Opwek duurzame energie, mogelijk via lokale energiedienst: zon, biomassa, wind, etc. (hoog)
5. Regionaal duurzaamheidscentrum (laag)
6. Onderzoek bereikbaarheidspas (zie projectenlijst Mobiliteit)

Achter elk project hebben wij, vanuit ons perspectief, een prioriteit aangegeven die voor ons van toepassing is. Projecten 1 t/m 4 hebben wij reeds onder de bovengenoemde thema's meegenomen. Onder het thema 2.2. Participeren en communicatie hierboven is aangegeven dat het gemeentehuis het nieuwe duurzaamheidscentrum voor onze inwoners en bedrijven zal worden. Wij willen onze energie eerst hierin steken. Daarna zullen wij bezien met de buurgemeenten bezien of een regionaal duurzaamheidscentrum een toegevoegde waarde kan hebben.

## 2.8 Meten is weten

Om de voortgang en resultaten van het duurzaamheidsbeleid van de gemeente Heemstede te meten is monitoring essentieel. Resultaten van alle projecten worden verzameld en jaarlijks in het milieujaarverslag gepresenteerd. Afhankelijk van het thema en het project kunnen de resultaten van projecten worden weergegeven in aantallen (denk bijvoorbeeld aan het aantal georganiseerde MVO bijeenkomsten) of in de hoeveelheid bespaarde dan wel duurzaam opgewekte hoeveelheid energie in een bepaald tijdvak of in een meetbare prestatie (bijvoorbeeld het organiseren van een duurzaamheidsdag).

Aan het eind van de beleidsperiode zal weer een enquête over het energieverbruik worden uitgevoerd onder de Heemstedse inwoners om de resultaten te meten van dit duurzaamheidsbeleid. De enquête is ook in 2011 uitgevoerd in het kader van de evaluatie voorgaande milieubeleid (zie bijlage 1).



Voor de effectiviteit van het duurzaamheidsbeleid in zijn totaliteit zal de duurzaamheidsmeter worden gebruikt. Iedere keer als een nieuwe editie wordt gestart zal deelgenomen worden om te onderzoeken waar de gemeente zich op dat moment bevindt op de ranglijst van duurzame gemeenten.

Voor de monitoring van de leefkwaliteit in Heemstede zal gebruik gemaakt worden van de Atlas Leefomgeving ([www.atasleefomgeving.nl](http://www.atasleefomgeving.nl)). De Atlas geeft de kwaliteit van de leefomgeving weer in relatie tot gezondheid en veiligheid van burgers. De atlas geeft bijvoorbeeld inzicht in de geluidbelasting ten gevolge van verkeer en de luchtkwaliteit. Hiermee kan gemonitored worden of de realisatie van de bovenwettelijke ambitie op het gebied van leefbaarheid effect heeft (zie ook H4. Wettelijke taken).

### Hoofdstuk 3: Financiering

“We hebben nieuwe verdienmodellen nodig, voor nieuwe producten. Men maakt wat men gewend is te maken. Daar moet je als overheid wel je rol in oppakken. Neem het energielabel. Is dat nou verplicht of niet? Moet je dat verplichten voor hij die zijn huis verkoopt, of voor de koper, die uiteraard zijn huis naar eigen idee wil inrichten. Hoe kun je dat op een slimme manier in het proces stoppen, zodat er bij de burger ook een prikkel is om in duurzame energie te investeren?”

Prof. Maarten Hajer, interview 23 april 2012

De gemeente heeft een flinke ambitie op het gebied van duurzaamheid in deze nota neergelegd. Als de gemeente dit in haar ééntje zou moeten financieren is dit volstrekt onhaalbaar. Samenwerken met stakeholders, inzet van vrijwilligers en het innemen van een faciliterende rol vergt een veel lagere investering terwijl de resultaten gelijk of zelfs beter kunnen uitpakken. Voor het verduurzamen van de eigen organisatie zal de gemeente ook investeringen moeten verrichten. Investerings in energiebesparende maatregelen en toepassing van duurzame energie zullen met de steeds hogere energieprijzen sneller terug verdiend worden. In het plan van aanpak is aangegeven dat naast de kosten van aanschaf/installatie ook de kosten in de beheerfase worden meegenomen (total cost of ownership).

Een mooi bestaand voorbeeld is de aanschaf van aardgasauto's. De aanschafprijs is hoger dan een benzine auto maar de kosten van aardgas ligt veel lager dan die van benzine. Als deze kostenbesparing wordt meegenomen dan zal dit een positief effect hebben op de terugverdientijd van de extra investering. De gemeente richt zich de komende jaren op projecten die een belangrijke bijdrage leveren aan het verduurzamen van Heemstede en die zich als investering terugverdienen. Zo is dit in het collegeakkoord afgesproken. Wij vinden een terugverdientijd van maximaal 10 jaar realistisch. Zo is een investering in zonnepanelen in 7 tot 10 jaar terug te verdienen. Het terugverdienen van de investering hoeft niet altijd in geld uitgedrukt worden. Als moeilijk bemiddelbare doelgroepen een volwaardige plek in het arbeidsproces kunnen innemen dan is dit ons ook veel waard (=social return). Indien hierdoor het aantal uitkeringsgerechtigden of de hoogte van de uitkering zal dalen, dan zal de investering toch ook weer een financiële besparing op de gemeentelijke uitgaven betekenen.

Niet voor alle projecten is geld nodig. Voor veel projecten zijn tijd en inspanning van de gemeente Heemstede en de Milieudienst IJmond nodig. Veel van deze taken (inclusief de wettelijke taken kunnen worden uitgevoerd binnen de reguliere budgetten en het dienstverleningscontract met de Milieudienst IJmond. Naast de inspanningen van de eigen organisatie(s) wordt ook dankbaar gebruik gemaakt van samenwerking met de inwoners van de gemeente Heemstede, zoals hierboven reeds beschreven.

De uitvoering van deze duurzaamheidsnota vergt coördinatie. Het organiseren van bijeenkomsten, het onderhouden van contacten, het bewaken en verslag leggen van de voortgang en het eventueel bijsturen kost capaciteit. Wij schatten in dat deze specifieke taak 400 uur op jaarbasis extra in beslag zal nemen. De capaciteit hiervoor wordt gezocht in de gemeentelijke organisatie en de Milieudienst

IJmond. Gezien het belang van duurzame ontwikkeling van onze gemeente beschouwen wij een dergelijke investering als legitiem.

### *Budget*

Om haar doelstellingen waar te maken zal de gemeente zoveel mogelijk trachten geld ook elders weg te halen middels subsidies (restant slokgelden, subsidie Energieafpraak provincie) en leaseconstructies (b.v. Zon op Nederland). In het kader van de energieafpraak heeft de provincie een subsidie van € 42.759 aan de gemeente toegewezen voor de looptijd van de Energieafpraak (2012 t/m 2015). Deze middelen zijn bedoeld om particuliere huishoudens te stimuleren om energiebesparende maatregelen te nemen. De gemeente kan deze middelen inzetten voor bijvoorbeeld maatregelen die particulieren willen nemen naar aanleiding van een energiescan van de woning met de warmtecamera (zie projectenlijst duurzame gebouwen).

Het college heeft de volgende begroting gemaakt om haar duurzame ambities waar te maken voor de periode 2012-2016:

Projecten	Budget (€)				Dekking
	2012	2013	2014	2015	
Participeren en communiceren: Jaarlijks organiseren duurzaamheidsdag met duurzaamheidsprijs	2.000	2.000	2.000	2.000	Te dekken met krediet
Participeren en communiceren: Twee maal per jaar MVO- bijeenkomsten faciliteren		1.000	1.000	1.000	Te dekken met krediet
Participeren en communiceren: Jansje-initiatief		1.000	1.000	1.000	Te dekken met krediet
Participeren en communiceren: Duurzame initiatieven van bedrijven twee keer per jaar faciliteren		1.000	1.000	1.000	Te dekken met krediet
Participeren en communiceren: Energiecafe's organiseren		1.000	1.000	1.000	Te dekken met krediet
Duurzame gebouwen: Energielekken met aan te schaffen warmtecamera opsporen	0	5.000	0	0	Te dekken met krediet
Duurzame Gebouwen: Leges kwijtschelden bij duurzame (ver)bouw door particulieren.	0	9.000	9.000		Betreft lagere legesinkomsten
Duurzame Energie: Zon op Nederland	PM	10.000	PM	PM	Te dekken met krediet
Energie: Onderzoek naar wind, zon, WKO geothermie en energie uit afvalwater	5.000	0	0	0	Ja, met SLOK subsidie
Energie: Plaatsen zonnepanelen op gemeentewerf en op andere gebouwen (één per jaar)	50.000	50.000	50.000	50.000	Ja, voor de werf (krediet duurzaamheidsnotitie)
Voor zonnepanelen geldt een terugverdientijd van 7-10 jaar					De overige gebouwen met krediet

Mobiliteit: onderzoek bereikbaarheid		5.000				Te dekken met aan te vragen krediet
P5 bestaand (bijlage 3): Enquete energieverbuik inwoners					7.000	Te dekken met krediet
P8 bestaand (bijlage 3): Verbeteren communicatie energiebewustwording		5.000				Te dekken met krediet
P9 bestaand (bijlage 3): Milieucommunicatie/-educatie	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	Ja, regulier budget
E1 bestaand (bijlage 3): Campagne collectieve inkoop zonnepanelen	1.000					Te dekken met krediet
M1 bestaand 9 (bijlage 3): Rijden op groengas, aanleg aardgasleiding.	25.000					Ja, krediet duurzaamheidsnotitie
Voor deze investering geldt een terugverdientijd van 10-12 jaar						
Ondersteuning vrijwillers/werkgroepen	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	Te dekken met krediet
Inhuur externe coördinator duurzaamheid (3 jaar)		32.000	32.000	32.000	32.000	Te dekken met krediet
<b>Totaal jaarlijks</b>	95.000	134.000	109.000	107.000		
<b>Totale investering over 4 jaar</b>	€ 445.000					
<b>Reeds gedekt</b>	€ 120.000 -					
<b>Totaal aan te vragen krediet over 4 jaar</b>	<b>€ 325.000</b>					

#### Hoofdstuk 4: Wettelijke taken Heemstede

*In 2007 heeft Eneco de strategische keuze gemaakt voor een duurzame koers. Het derde energiebedrijf van Nederland heeft hiervoor ambitieuze doelstellingen geformuleerd. Zo zal in 2012 ongeveer 20 procent van de geleverde elektriciteit van Eneco duurzaam worden opgewekt. In 2020 moet dat zijn opgelopen tot circa 70 procent. De ambitie is dat Eneco in 2030 haar energievoorziening zo goed als volledig heeft verduurzaamd.*

Website van Eneco

De gemeente is verantwoordelijk voor de uitvoering van een aantal wettelijke milieutaken. Deze wettelijke taken zijn veelal gericht op het beschermen van de leefomgeving. Hoewel wij deze taken naar behoren blijven uitvoeren is in de inleiding aangegeven dat het uitvoeren van de wettelijke taken en het voldoen aan de wettelijke normen voor ons geen ambitie is. In de omschrijving van onze duurzaamheidsambitie hebben wij expliciet aangegeven dat wij verder dan de wettelijke normen willen gaan. De gemeente is hier vrij in. In hoofdstuk 1 hebben wij aangegeven dat wij deze beleidsvrijheid graag invullen door keuzes hierin te maken. Ook hier staat het welzijn van ons allen en die van de volgende generaties centraal. Een vergaande verbetering van de leefomgeving zal ten goede komen van ons welzijn.

De gemeente voert wettelijk taken op het gebied van:

- Luchtkwaliteit
- Geluidhinder
- Natuurbescherming
- Bodem
- Water
- Externe veiligheid
- Bedrijven
- Afvalinzameling

De uitvoering van de taken op het gebied van luchtkwaliteit, geluidhinder, Natuurbescherming, Bodem, Externe veiligheid en Bedrijven zijn gemandateerd aan de Milieudienst IJmond. De gemeente blijft verantwoordelijk.

We willen graag opmerken dat er een belangrijke relatie is tussen de wettelijke milieutaken en de taken op het gebied van ruimtelijke ordening. Een goede ruimtelijke ordening streeft naar een goede balans tussen de inpassing van het ruimtelijke plan en de bescherming van de leefomgeving en dus indirect het welzijn van omwonenden. Om de balans te borgen wordt op elk ruimtelijk plan integraal op alle genoemde milieuaspecten geadviseerd.

Om een beeld van de leefkwaliteit in Heemstede te verkrijgen zal gedurende deze beleidsperiode gebruik gemaakt worden van de Atlas Leefomgeving ([www.atlasleefomgeving.nl](http://www.atlasleefomgeving.nl)). De Atlas geeft de kwaliteit van de leefomgeving weer in relatie tot gezondheid en veiligheid van burgers. Zie ook H2.7 'Meten is weten'. Ook voor burgers is het mogelijk om met behulp van de Atlas inzicht te krijgen in

de kwaliteit van hun leefomgeving. De gemeente zal op de gemeentelijke website een link naar de website plaatsen.

Hieronder worden de bovengenoemde taken nader beschreven, hoe de situatie in Heemstede is gelegen, met welke partijen samengewerkt wordt en met welke ambitie de taak wordt uitgevoerd. Voor de uitvoering zijn zowel lopende als nieuwe projecten onder de ambitie gehangen. Achter elk project is tussen haakjes weergegeven of het project ook elders in de nota wordt genoemd. Een aantal van de lopende projecten zijn in bijlage 3 opgenomen. Een aantal nieuwe projecten zijn in Hoofdstuk 2 onder de thema's benoemd en komen dus hier weer terug. De overige projecten zowel bestaand als nieuw zijn nog niet elders in deze nota genoemd en vloeien voort uit eerdere besluitvorming of uit het dienstverleningscontract met de Milieudienst IJmond.

#### 4.1 Luchtkwaliteit

Een schone lucht is goed voor de gezondheid. De luchtkwaliteit in Heemstede voldoet aan de normen uit de Wet luchtkwaliteit. Dit wordt jaarlijks gemonitord door het Ministerie van I&M. De Milieudienst IJmond levert hiervoor de benodigde gegevens aan.

Bij luchtkwaliteit zijn naast het Ministerie van I&M, de GGD en provincie Noord-Holland betrokken. De GGD is als medisch adviseur betrokken. De provincie heeft zelf ook doelstellingen en ambities ten aanzien van de luchtkwaliteit. Het beleid is gericht op het saneren van normoverschrijdingen in de provincie. De provincie stimuleert gemeenten en bedrijven om maatregelen te nemen die de luchtkwaliteit verbeteren.

De doelstelling en ambitie van de gemeente is om de luchtkwaliteit verder dan de norm te verbeteren. De kwaliteit van de lucht wordt beïnvloed door gemotoriseerd vervoer, bedrijven en grootschalige woningbouwplannen (>1500 woningen) zowel binnen de gemeentegrenzen als ver daarbuiten. In Heemstede is geen sprake van sterk luchtverontreinigende bedrijven en grootschalige woningbouw. Wij richten ons daarom op het verduurzamen van het vervoer door bijvoorbeeld het stimuleren van het rijden op aardgas en elektra, het verbeteren van de verkeersdoorstroming, het stimuleren van de fiets en het weren van luchtverontreinigende bedrijven. De gemeente heeft de verbetering van de luchtkwaliteit al enige jaren geleden ingezet. Hieronder is de ambitie weergegeven samen met de lopende projecten en de nieuwe projecten.

<b>Ambitie</b>	De luchtkwaliteit zo ver mogelijk beneden de normen brengen
<b>Uitvoering</b>	Project Mobiliteit M1. Rijden op groengas – realiseren groengas vulpunt aan de Cruquiusweg in 2012 (zie bijlage 3, lopende projecten)
	Project Mobiliteit M2. Fietsgebruik stimuleren – aanleg fietspaden (zie bijlage 3, lopende projecten)
	Project Bereikbaarheid – onderzoek haalbaarheid bereikbaarheidspas (bus) voor personeelsleden en deelname OV fietspas waarbij mogelijk wordt aangehaakt bij IJmondBereikbaar (nieuw, zie H2 thema mobiliteit)
	Project Elektrisch rijden- E-laad punten uitbreiden naast de drie bestaande e-laadpunten (nieuw, zie H2 thema mobiliteit)
	Project Voorbeeldfunctie V14. Gemeentelijke medewerkers per fiets of elektrische scooter laten verplaatsen binnen de gemeentegrenzen (zie bijlage 3, lopende projecten)

## 4.2 Geluid

Geluidsoverlast kan tot ergernis en slaapproblemen leiden en is dus niet goed voor ons welzijn. De Europese richtlijn omgevingslawaai streeft naar een beperking van het aantal geluidgehinderden ten gevolge van verkeerslawaai. In Nederland is de Wet geluidhinder (Wgh) hierop aangepast. De gemeente heeft de taak om geluidsbelastingkaarten voor rail-, weg-, industrie- en vliegtuiglawaai op te stellen en elke vier jaar te actualiseren. Met deze kaarten wordt (globaal) inzicht gekregen in de geluidsbelasting op gevels van gevoelige bestemmingen zoals woningen, scholen en ziekenhuizen.

Verder dient de gemeente op basis van de (geactualiseerde) geluidbelastingkaarten een 'Actieplan Geluid' te maken waarin de te saneren woningen en andere gevoelige bestemmingen opgenomen zijn. Dit is in 2008 voor het eerst geschied.

De eerste actualisatie van de geluidbelastingkaarten is in 2012 gepland. Het actieplan wordt in 2013 geactualiseerd. In het eerste actieplan is al aangegeven dat er nog woningen met geluidbelastingen boven de geluidsnorm langs de drukke wegen de Zandvoortselaan en de Herenweg voorkomen. Aangezien hiervoor vanuit het Rijk geen subsidie wordt verstrekt, zullen de woningen langs de Zandvoortselaan en de Herenweg niet worden voorzien van geluidsisolatie.

De ambitie voor de komende beleidsperiode is om de geluidbelasting aan de woningen aan de Herenweg terug te brengen tot onder de normen. Ter plaatse van de Herenweg is al stil asfalt aangebracht waardoor de verdere maatregelen aan de gevels van de woningen wellicht beperkt kunnen zijn. In de hierop volgende periode is het reguliere onderhoud van de Zandvoortselaan gepland. Dan zullen ook hoge geluidbelastingen bij de woningen ter plaatse van de Zandvoortselaan worden aangepakt door toepassing van stil asfalt en eventuele maatregelen aan de gevels. Aangezien de Zandvoortselaan niet binnen deze beleidsperiode opgepakt wordt, zal dit project niet in deze nota ingepland worden maar in de eerstvolgende. Voor de aanpak van zowel de Herenweg als de Zandvoortselaan geldt wel dat er middelen voor de uitvoering voorhanden dienen te zijn.

Om woningbouwplannen dichtbij verkeerswegen en industrie mogelijk te maken, kan de gemeente op basis van de Wgh hogere waarden voor de geluidsbelasting op de gevel afgeven tot een wettelijk maximaal geluidniveau. Om te voorkomen dat er nodeloos nieuwe woningen met hoge geluidsbelastingen ontstaan worden hogere waarden alleen afgegeven indien er een deugdelijke ruimtelijke onderbouwing voor het plan aanwezig is.

Naar aanleiding van een motie van HBB in de gemeenteraad zijn de mogelijkheden om vliegtuiglawaai boven Heemstede te meten onderzocht. In 2012 is besloten om vliegtuiglawaai boven Heemstede te gaan meten. Hiervoor is een aanvraag voor een Nomos meetpunt ingediend bij Schiphol. Het doel van het meten is om de komende jaren het vliegtuiglawaai te monitoren en over de resultaten te communiceren.

De wijze van inspraak op de besluitvorming rondom de ontwikkeling van Schiphol is aan verandering onderhevig. Tot voor kort waren bestuurders en bewoners gezamenlijk in de Commissie Regionaal Overleg Schiphol (CROS). Bewoners krijgen nu los van de bestuurders een apart platform om geïnformeerd te worden en in te spreken op de besluitvorming door het Rijk. De gemeente zal deze ontwikkelingen volgen en hierover richting haar inwoners communiceren via de gemeentelijke website.

Hieronder is de ambitie ten aanzien het aspect Geluid weergegeven met de bijbehorende projecten.

<b>Ambitie</b>	Het aantal geluidgehinderden te beperken door het verkeerslawaaai zo ver mogelijk onder de wettelijke normen te brengen.
<b>Uitvoering</b>	Woningen Herenweg isoleren (mits middelen voor uitvoering aanwezig zijn). (zie bijlage 3, lopende projecten)
	Project V12. Aanleg en beheer wegen – Stil asfalt toepassen met uitzondering van kruispunten en opstelvakken (zie bijlage 3, lopende projecten)
	Meten van vliegtuiglawaai en de inwoners informeren over de meetresultaten (nieuw project)
	Project Elektrisch rijden- E-laad punten uitbreiden naast de drie bestaande e-laadpunten (nieuw, zie H2 thema Mobiliteit)

### 4.3 Natuur en groen

Heemstede is een groen dorp. Het bevat veel waardevolle natuur- en groene gebieden zoals het park Groenendaal, de buitenplaatsen, het Manpadslaangebied en het nieuwe duurzaamheidspad in Park Meermond. Naast de intrinsieke waarde is ook de beleving van natuur en groen goed voor het welzijn van de mens. De bescherming van natuurgebieden wordt geregeld in de Natuurbeschermingswet 1998 en de Ecologische hoofdstructuur (EHS). De bescherming van soorten is geregeld in de Flora- en Faunawet. De natuurwaarden binnen de gemeente zijn al vastgelegd in een natuurwaardenkaart.

De gemeente streeft bescherming en het behoud van het natuur- en groenareaal na. Bouwen in beschermde gebieden wordt alleen toegestaan als de bouw de natuurfunctie versterkt. Denk hierbij aan het duurzaamheidspad op Park Meermond en het bezoekerscentrum het Molentje in park Groenendaal. De ambitie is om de natuur- en groen functie te versterken door dergelijke educatieve voorzieningen in de natuur- en groen gebieden aan te brengen. In het kader van het beheer van de openbare ruimte wordt de gedragscode (bestendig beheer gemeentelijke groenvoorzieningen) in de gemeentelijke organisatie geïmplementeerd waarmee invulling wordt gegeven aan de zorgplicht en het zorgvuldig handelen met betrekking tot beschermde flora en fauna.

Ruimtelijke plannen en te ontplooiën activiteiten nabij beschermde gebieden (externe werking) zullen alleen met een deugdelijke ruimtelijke onderbouwing worden toegestaan.

Hieronder is de ambitie ten aanzien Natuur- en groen weergegeven met de bijbehorende projecten.

<b>Ambitie</b>	Het versterken van de natuur- en groen functie
<b>Uitvoering</b>	Het gebied Manpadslaan in 2015 inrichten tot natuurgebied (nieuw)
	De aanleg van het duurzaamheidspad in Park Meermond (lopend project)
	De gedragscode implementeren bij het onderhoud van openbaar groen (nieuw project)
	Project V7. Continueren inzet grazers voor groenbeheer, gekapte bomen in het bos laten liggen en Bloembermen inzaaien met vlinders aantrekkende bloemen (zie bijlage 3, lopende projecten).



#### 4.4 Bodem

De bodem heeft verschillende functies die in aantal steeds meer toenemen. Allereerst wonen we erop, het biedt voeding voor gewassen en vormt een bron voor drinkwater. Hiervoor dient de bodem een milieu hygiënisch geschikte kwaliteit te hebben. De bodem wordt ook steeds meer gezien als een energiebron (denk aan warmte koudeopslag en thermische aardwarmte) , als een archief voor de historie van de mens in geval van archeologische en aardkundige monumenten en als berging van een groeiende ondergrondse infrastructuur.

Deze ontwikkelingen maken een integrale blik op de bodem noodzakelijk. Zo zijn bodemverontreinigingen een bedreiging voor de volksgezondheid maar kunnen bijvoorbeeld ook belemmerend werken voor bouwplannen en de toepassing van warmte en koudeopslag. Ook kunnen activiteiten in de bodem met elkaar interfereren met problemen tot gevolg. Door een integrale blik op de bodem kunnen problemen worden voorkomen of efficiënter worden opgelost. Heemstede heeft deze integrale blik verwoord in de zogenaamde bodemagenda. De bodemagenda is een overzicht van een aantal (wettelijke en niet wettelijke) taken die in de komende beleidsperiode worden uitgevoerd om de bodem te beschermen en integraal te beheren. Hierbij wordt onder andere gebruik gemaakt van de Wet bodembescherming en het Besluit bodemkwaliteit.

De gemeente streeft ernaar een goede bodemkwaliteit te behouden en maatregelen te nemen daar waar sprake is van risico's voor de volksgezondheid.

Op plaatsen waar de bodem verontreinigd is, wil de gemeente de kwaliteit verbeteren in samenhang met ingrepen in de bodem die plaatsvinden in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen, herstructurering, beheer en onderhoud. Sanering van verontreinigde bodem is, behalve bij spoedlocaties, geen doel op zich. In Heemstede zijn geen spoedlocaties meer aangetroffen. Ter plaatse van het centrum is nog wel sprake van een omvangrijke grondwaterverontreiniging veroorzaakt door meerdere chemische wasserijen die in het verleden in het centrum gevestigd waren. De provincie is reeds gestart met de sanering van een deel van de verontreiniging. De gemeente is samen met de provincie een aanpak aan het voorbereiden voor de gehele verontreiniging. Bij ruimtelijke ontwikkelingen en civiele werken in het centrum zal rekening gehouden worden met de aanwezigheid van deze grondwaterverontreiniging.

Naast de provincie is de GGD betrokken bij de uitvoering van de bodemtaken. Samen met andere partijen die een rol hebben bij het beheer van de ondergrond of die gebruik willen maken van de ondergrond (denk aan nutsbedrijven en projectontwikkelaars), streeft de gemeente naar een duurzaam gebruik van de ondergrond. De gemeente wil helderheid bieden over de zorgvuldigheid die wij verwachten van partijen die bodem en ondergrond (gaan) gebruiken. Tegelijkertijd willen wij door optimalisatie en innovatie in de werkprocessen de proceduretijd en administratieve lasten zoveel mogelijk terugbrengen.

Hieronder is de ambitie ten aanzien het aspect Bodem weergegeven met de bijbehorende projecten.

<b>Ambitie</b>	Het duurzaam en integraal beheren van de kwaliteit en functionaliteit van de bodem
<b>Uitvoering</b>	Uitvoering geven aan de bodemagenda (nieuw)

#### 4.5 Water

De aanwezigheid van schoon water is een belangrijke waarde in Heemstede. Op gebied van water zijn de taken gericht om het oppervlaktewater en het grondwater te beschermen en te beheren. Verder vormt ook klimaatadaptie aanleiding om maatregelen te nemen om de toenemende neerslag goed te kunnen verwerken. Dit alles gebeurt door het hanteren van de trits vasthouden-bergen en afvoeren voor de waterkwantiteit en de trits schoonhouden-scheiden-schoonmaken voor de waterkwaliteit.

De Waterwet, de Wet milieubeheer, het verbreed gemeentelijk rioleringsplan en de Kaderrichtlijn Water vormen het (wettelijk) kader waarin deze taken worden uitgevoerd. In de afgelopen jaren zijn naast regulier rioolonderhoud, een aantal bergbezinkbassins aangelegd, verhardingen afgekoppeld van het riool en bij nieuwbouw zijn gescheiden rioolssystemen aangelegd. De ambitie is om dit de komende jaren voort te zetten. Verder zullen baggerwerkzaamheden worden uitgevoerd aan de watergangen in Heemstede.

Bij de watertaken is het Hoogheemraadschap Rijnland betrokken.

Hieronder is de ambitie ten aanzien het aspect Water weergegeven met de bijbehorende projecten.

<b>Ambitie</b>	De kwaliteit en de kwantiteit van het oppervlaktewater en het grondwater te beschermen en te beheren.
<b>Uitvoering</b>	Uitvoering geven aan het verbreed gemeentelijk rioleringsplan
	Uitvoeren van baggerwerkzaamheden in de watergangen

#### 4.6 Externe veiligheid

Heemstede streeft naar een dorp waar het veilig wonen en werken is. In de vorige beleidsperiode is een inventarisatie van het vervoer van gevaarlijke stoffen op de weg en via buisleidingen onderzocht. Het onderzoek heeft niet geleid tot het aanwijzen van een route gevaarlijke stoffen. Er is ook geen sprake van saneringssituaties.

De ambitie van de gemeente is om de risico's voor de inwoners ten gevolge van activiteiten met gevaarlijke stoffen blijvend tot een minimum te beperken. De gemeente continueert een veilige afhandeling van incidenteel vervoer en opslag van gevaarlijke stoffen zoals vuurwerk. In de gemeente is ook een LPG tankstation aanwezig. Dit tankstation wordt periodiek gecontroleerd op veiligheid. De Wet milieubeheer is hierin leidend.

Verder zal ook de risicokaart met kwetsbare objecten worden beheerd. De samenwerking met andere partners die op het gebied van (externe) veiligheid bezig zijn, zoals de Veiligheidsregio Kennemerland en provincie Noord-Holland wordt op een adequaat niveau onderhouden.

Hieronder is de ambitie ten aanzien het aspect Externe veiligheid weergegeven met de bijbehorende projecten.

<b>Ambitie</b>	De risico's voor de inwoners ten gevolge van activiteiten met gevaarlijke stoffen blijvend tot een minimum te beperken.
<b>Uitvoering (zie ook projectenlijst)</b>	Scherp toezicht houden op inrichtingen waar met gevaarlijke stoffen wordt gewerkt (bestaand).

	Het adviseren op het vervoer van gevaarlijke stoffen (bestaand).
	Het beheren van de risicoregister gevaarlijke stoffen en de risicokaart (bestaand).
	Het onderhouden van de samenwerking met andere partners die op het gebied van (externe) veiligheid bezig zijn (bestaand).

#### 4.7 Bedrijven

In hoofdstuk 1 is aangegeven dat bedrijven belangrijke partners zijn voor het verduurzamen van de gemeente. Aan de andere kant dienen bedrijven die onder de Wet milieubeheer vallen aan de milieunormen te voldoen. In Heemstede betreffen dit 418 bedrijven (stand 2012). Voor vergunningplichtige bedrijven zullen de best beschikbare technieken in de voorschriften worden voorgeschreven. Dit geldt voor alle genoemde milieuaspecten. Hierdoor wordt op efficiënte wijze de leefomgeving zo min mogelijk belast. Bedrijven die onder het Activiteitenbesluit dienen aan algemene voorschriften te voldoen.

Bedrijven worden periodiek gecontroleerd. Voor het bepalen van het controleregime wordt voor een periode van drie jaar een risicoanalyse en een prioriteitenopstelling opgesteld. Op basis hiervan wordt jaarlijks een handhavingsuitvoeringsprogramma opgesteld. Naast periodieke controles zullen ook bedrijfsbezoeken worden verricht naar aanleiding van milieuklachten. Daarnaast worden bedrijven tijdens milieucontroles ook geadviseerd over energiebesparing. De ambitie van de gemeente is om alle bedrijven in Heemstede duurzamer te laten ondernemen dan de wetgeving voorschrijft. De klankbordgroep heeft het initiatief ingebracht om samen met winkeliers aan de Binnenweg de deuren in het winterseizoen gesloten te houden. Wij hebben dit project omarmd en zullen hier uitvoering aan geven.

Hieronder is de ambitie ten aanzien het aspect Bedrijven weergegeven met de bijbehorende projecten.

<b>Ambitie</b>	De ambitie van de gemeente is om alle bedrijven in Heemstede duurzamer te laten ondernemen dan de wetgeving voorschrijft.
<b>Uitvoering</b>	Bij vergunningaanvragen de best beschikbare technieken voorschrijven (bestaand).
	Op basis van een risico en prioriteitenstelling, bedrijven handhaven (bestaand).
	Energiebesparingsproject deuren dicht bij winkeliers (nieuw)

#### 4.8 Regionale uitvoeringsdienst (RUD)

Naar aanleiding van rampen/calamiteiten zoals de vuurwerkramp in Enschede en de brand in Moerdijk streeft het Rijk naar de vorming van regionale uitvoeringsdiensten (RUD) congruent aan de veiligheidsregio's. Deze uitvoeringsdiensten moeten per 1 januari 2013 minimaal de handhaving op het gebied van milieu (alleen de zwaardere bedrijven) en ketenhandhaving van grond en asbest, op een hoog kwaliteitsniveau, uit gaan voeren voor de gemeenten binnen een RUD gebied. Op 10 november 2011 hebben de besturen van de gemeenten in de IJmond en Zuid-Kennemerland een convenant getekend om een Regionale uitvoeringsdienst IJmond en Zuid-Kennemerland op te richten

met als basis de Milieudienst IJmond. In 2012 is vastgesteld dat 13 bedrijven in Heemstede onder de RUD (in oprichting) vallen.

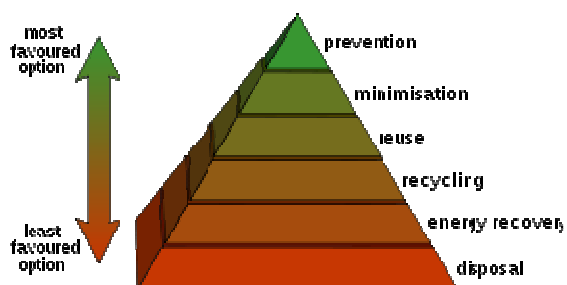
<b>Ambitie</b>	Deelnemen aan de Regionale uitvoeringsdienst IJmond en Zuid Kennemerland
<b>Uitvoering</b>	De taken van de RUD uit te voeren conform het milieuwerkprogramma (nieuw).

#### 4.9 Afval



Afval bestaat niet meer in deze tijd. Afval bestaat uit grondstoffen of energie. De nieuwe aanpak voor afval gebeurt via het 3R principe: 'reduce, reuse and recycle'. In Europa kent de cyclus vijf stappen, zie hieronder: 'reduce, reuse, recycle, recovery (energy) and dispose'.

Naast een deugdelijke inzameling van huishoudelijk afval conform de wet Milieubeheer en de afvalstoffenverordening zal ingezette scheiding van afval onverminderd worden voortgezet en verhoogd. In het landelijk afvalbeheerplan is 60% hergebruik van huishoudelijk voor 2015 tot doel gesteld. In augustus 2011 heeft staatsecretaris Atsma deze doelstelling aangescherpt tot 65% hergebruik in 2015



Voor een meer duurzaam afvalbeleid hebben we niet alleen de medewerking van de burgers en ondernemers nodig, maar juist ook van sterke regionale partners. De Meerlanden is zo'n partner. We werken met de Meerlanden samen op terreinen als: afvalinzameling en -scheiding, groengas, compost en scheidingsanalyses. Ook doen we publiekscampagnes en projecten samen, zoals 'energie uit afval', 'uw gft wordt groengas' en duurzame energie. Ook voor de toekomst zal De Meerlanden een belangrijke partner blijven. Met hen zullen wij campagne voeren om het afval door inwoners nog verder gescheiden aan te bieden.

Hieronder is de ambitie ten aanzien het aspect afvalinzameling weergegeven met de bijbehorende projecten.

<b>Ambitie</b>	Het voldoen aan de ambitieuze norm om het percentage gescheiden huishoudelijk afval te verhogen tot 5% boven de norm van 60% uit het landelijk afvalplan
<b>Uitvoering</b>	Project E4. GFT afval inzamelen en vergisten tot groen gas in vergistingsinstallatie Meerlanden (zie bijlage 3, lopende projecten).
	Project P12. Compost uitreiken bij het afvalbrengstation van de Meerlanden als dank aan inwoners voor het scheiden van gft-afval (zie bijlage 3, lopende projecten).
	Campagne met de Meerlanden voeren ter verhoging van het scheidingspercentage van het aangeboden huishoudelijk afval.

## **Bijlage 1: Terugblik Milieubeleidsplan 2008-2012**

Het gemeentelijk milieubeleid is in 2008 voor het eerst voor een langere periode (vier jaar) vastgelegd in het milieubeleidsplan 2008-2012. Het milieubeleidsplan omvatte de wettelijke en niet-wettelijke milieutaken. De voorbeeldfunctie van de gemeente, stimulering van duurzame ontwikkeling en afvalscheiding behoorden tot de niet wettelijke taken en waren tot speerpunten verheven. Bij het milieubeleidsplan was een vierjarig uitvoeringsprogramma toegevoegd. Hieronder wordt per speerpunt een korte terugblik op de behaalde resultaten gegeven. De wettelijke taken worden gezamenlijk geëvalueerd.

### Voorbeeldfunctie

Energiebesparing bij het raadhuis heeft de hoogste prioriteit gehad. Bij de nieuwbouw was gekozen om het Bouwbesluit (de wettelijke eisen) te volgen. Gezien de voorbeeldfunctie was het verder verduurzamen van het raadhuis een randvoorwaarde. In deze beleidsperiode is het raadhuis voorzien van een energielabel (label C) en zijn energiebesparende maatregelen aan de verlichting en het klimaat-/luchtbeheersingssysteem genomen. Verder is het dak van het oude gedeelte van het raadhuis geïsoleerd. Het elektriciteitsverbruik is nog steeds hoog te noemen ten opzichte van soortgelijke gemeentehuizen. Verdere besparingsmaatregelen (onder andere optimalisatie verwarming en koeling) en het toepassen van duurzame energie zoals zonnepanelen kunnen het elektriciteitsverbruik verder naar beneden brengen.

De openbare verlichting (OV) is de grootste energieverbruiker binnen de gemeente. De gemeente was al lang voor deze beleidsperiode gestart met het energiezuiniger maken van de OV. Hierdoor steeg de efficiëntie van de energiebesparende maatregelen in de afgelopen jaren minder snel. Omdat de innovatie van verlichtingstechnieken (onder andere LED) niet stil staat, kunnen er nog sprongen gemaakt worden in de komende jaren.

Onder de noemer van duurzaam inkopen heeft de gemeenten onder andere aardgasauto's aangeschaft en natuurstroom ingekocht. Duurzaam inkopen biedt ook in de komende jaren kansen om de bedrijfsvoering van de gemeente verder te verduurzamen.

### Stimulering duurzame ontwikkeling

In de afgelopen vier jaar zijn ook de inwoners en bedrijven gestimuleerd om een bijdrage te leveren aan een duurzaam Heemstede. In 2008 is een succesvolle duurzame bedrijvendag gehouden met als thema's energiebesparing, MVO (maatschappelijk verantwoord ondernemen) en rijden op aardgas. De gemeente heeft samen met de Meerlanden, CNG net en Esso het initiatief genomen om een aardgastankstation naast het Esso-tankstation te realiseren. Naar verwachting gaat het aardgastankstation in 2012 open. Verder is ook het elektrisch rijden gestimuleerd door een drietal oplaadpunten aan te leggen. Bij het station zijn parkeerplaatsen voor de deelauto's gerealiseerd en om het fietsgebruik te stimuleren zijn fietspaden aangelegd. Projectontwikkelaars zijn gestimuleerd om duurzaam te bouwen. Bij een aantal nieuwbouwprojecten worden gebouwen verwarmd en gekoeld met bodemenergie en wordt voldaan aan een duurzaamheidsscore van GPR Gebouw 7 op een schaal van 1 tot 10.

Voor de inwoners is jaarlijks een zonnepanelenactie gehouden waarbij subsidie werd verleend op de inkoop van zonnepanelen. Met deze subsidie konden circa honderd woningen van zonnepanelen worden voorzien. Verder is een milieumarkt gehouden en konden inwoners een energiescan van hun woning op internet ([www.bespaardaar.nl](http://www.bespaardaar.nl)) uitvoeren. Ondanks deze initiatieven heeft onderzoek uitgewezen dat het energieverbruik in de bestaande bouw niet is afgenomen. Overgaan tot een effectievere aanpak lijkt hier op zijn plaats.

Scholen zijn gestimuleerd om energiebesparende maatregelen te nemen zoals het isoleren van het gebouw en het plaatsen van zonnepanelen. Verder zijn scholen gestimuleerd om natuur- en milieuactiviteiten te ondernemen met hun leerlingen.

### Afval

Het is de gemeente en de inwoners van Heemstede gelukt om in de laatste jaren het afval steeds beter te scheiden. In 2011 is 57,7% van het afval gescheiden ingezameld. Hiermee is de landelijke norm (60%) bijna gerealiseerd. In 2008 ontving de gemeente de landelijke glasprijs voor de hoogst ingezamelde fractie aan glas. Verder is gestart met de gescheiden inzameling van plastic. Heemstede was pilot gemeente. Hiervoor zijn (pers)containers bij supermarkten geplaatst. De Meerlanden heeft een vergistingsinstallatie gebouwd waarmee gft-afval in groen gas omgezet wordt. Het aardige is nu dat als in 2012 het groengastankstation wordt geopend dit door de inwoners geproduceerde afval weer als brandstof terugkomt. De kringloop wordt hiermee gesloten.

### Wettelijke taken

Bedrijven zijn gehouden aan de wettelijke milieunormen. Bedrijven die niet voldoen worden gehandhaafd. Op het gebied van luchtkwaliteit, externe veiligheid en groene wetgeving wordt binnen de gemeentegrenzen eveneens voldaan aan de gestelde normen. Inzet op deze taken kan zich richten tot het blijven voldoen aan de normen en waar mogelijk te verbeteren.

Op het gebied van bodem en geluid wordt nog niet volledig aan de normen voldaan. In het centrum is nog sprake van een sanering van een forse grondwaterverontreiniging. Op het gebied van geluid zijn woningen met hoge geluidsbelastingen ten gevolge van spoorweglawaai gesaneerd. Verder is stil asfalt toegepast bij onderhoud aan wegen. Binnen de gemeente is nog een aantal woningen die nader onderzoek en eventueel sanering behoeft ten aanzien van hoge geluidsbelastingen ten gevolge van wegverkeerslawaai. In de komende jaren zal hier nog een taakstelling liggen. Ten aanzien van vliegtuiglawaai is het streven om vliegtuiglawaai te meten en via de Bestuurlijke Regiegroep Schiphol invloed op het Schipholbeleid uit te blijven oefenen om geluidhinder te beperken.

Ten aanzien van de integrale watertaken zijn bergbezinkbassins gerealiseerd, verhardingen afgekoppeld van het vuilwatersysteem en zijn in ontwikkelingsgebieden gescheiden rioolssystemen aangelegd. Grootchalige baggerwerkzaamheden aan primaire watergangen worden in de nabije toekomst opgepakt.

## **Bijlage 2. Duurzaamheidsbeleid Rijk en provincie Noord-Holland**

Op alle overheidsniveaus wordt stevig ingezet op duurzame ontwikkeling. Keuzen die de diverse overheidsinstanties maken, hebben direct betrekking op de keuzen die wij als gemeente maken.

De rijksoverheid legt in haar klimaatagenda (2011-2014) het initiatief voor het verduurzamen van regio bij een samenwerking tussen burgers, bedrijven, onderzoek- en onderwijsinstellingen en maatschappelijke organisatie. De nadruk ligt op 'samenwerking' en 'lokaal', waarbij projecten 'haalbaar', 'betaalbaar' en 'opschaalbaar' dienen te zijn. Daarnaast zijn de milieubeleidsdoelen van het rijk vastgelegd in het beleidsprogramma 'Schoon en Zuinig 2007-2011': 30% minder uitstoot in broeikasgassen (CO<sub>2</sub>) in 2020 ten opzichte van 1990, energiebesparing verdubbelen van 1 naar 2 procent per jaar en het aandeel duurzame energie van ons totale energieverbruik in 2020 verhogen van 2 naar 20%.

Het kabinet realiseert deze doelstellingen onder meer door convenanten met de industrie, energiesector, landbouw, mobiliteit en gebouwde omgeving af te sluiten. Zij richt zich op het gebruik van juridische instrumenten, wet en regelgeving en stimuleringsregelingen en subsidies, waaronder de SLOK (Stimuleringsregeling lokale klimaatinitiatieven). Vanuit SLOK is voor Heemstede een rijksbijdrageregeling gekoppeld van € 50.000,- voor onderzoek en communicatie gericht op energiebesparing en CO<sub>2</sub>-reductie voor de periode 2009-2012.

De provincie heeft haar doelstellingen vastgelegd in onder andere het 'Provinciaal Milieubeleidsplan 2009-2013' en de 'energieafpraak 2013-2016'. De belangrijke speerpunten voor de provincie zijn: verminderen van de CO<sub>2</sub> uitstoot, de provincie voorbereiden op klimaatverandering en het stimuleren van duurzame energie.

### Bijlage 3: Reeds lopende projecten

Participeren en communiceren						
Project	Omschrijving	Planning	Wie	Uren	Kosten	
P1	NME	Park Meermond – educatief duurzaamheidspad- speelbos – kinderboerderij – handreiking scholen	Jaarlijks, start 2012	Welzijnzaken	Kostenplaats Welzijnzaken	Stichtingskosten duurzaamheidspad begroting 2012
P2	Prestatieafspraken	Woningcorporaties – samenwerking en maken van prestatieafspraken over duurzaam bouwen, Regionaal Actie Plan Zuid- en Midden Kennemerland (RAP)	Continu, 2012 nieuwe afspraken	Volkshuisvesting / Ruimte / Milieudienst	Kostenplaats Ruimtelijk Beleid	€ 0
P3	Bestaande bouw	Voorlichting over energiebesparing via BespaarDaar (isolatieprogramma)	Tot 2014 (vanuit vorige collegeperiode)	Milieudienst/communicatie	Contract Milieudienst/Kostenplaats Publiekszaken	€ 0
P4	Energiebesparing bij bedrijven en instellingen	Het realiseren van energiebesparing met focus op verlichting en aandacht voor koeling, verwarming en duurzame energie instellingen	Tot 2014 (vanuit vorige collegeperiode)	Milieudienst	Contract Milieudienst	€ 0
P5	Enquête	Enquête energieverbruik cijfers inwoners	Tot 2014 (vanuit vorige collegeperiode)	Ruimtelijk Beleid/Milieudienst	Contract Milieudienst	€ 7.000 (geen dekking)
P6	Afval	Realisatie plastic afval containerpunt, afvalblad opvangpunt; grijswatersysteem bij scholen	2013-2014	Welzijnzaken	Kostenplaats Welzijnzaken	€ 0
P7	Publiekscampagnes	Nationale Opschoondag etc	2014	Milieudienst/VOR	Contract Milieudienst/Kostenplaats VOR	€ 0
P8	Gemeente	Verbeteren communicatie over energiebewustwording via Trias Energetica: 1. Isoleren – 2. Duurzame Energie – 3. Fossiele brandstoffen optimaal gebruiken (oa BespaarDaar website)	2012-2014	Milieudienst/Communicatie	Contract Milieudienst/Kostenplaats Publiekszaken	€ 5.000 (geen dekking)
P9	Milieucommunicatie	Informatie via scholen naar ouders Natuur- en milieu-educatie	2014 (vanuit vorige collegeperiode)	Milieudienst/Welzijnzaken	Contract Milieudienst/Kostenplaats Welzijnzaken	€ 10.000 (regulier budget)
P10	Afval	Compost voor aanleveren gescheiden afval	t/m 2014	UOR	Kostenplaats UOR	€ 0



## Voorbeeldfunctie

Project		Omschrijving	Planning	Wie	Uren	Kosten
V1	Groenonderhoud	Een deel van het groenonderhoud wordt uitbesteed aan sociale werkvoorzieningsschap (Paswerk). Op die manier wordt invulling gegeven aan de bevordering van de arbeidsparticipatie van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (Social Return).	Continu	UOR	Kostenplaats UOR	Inkoop ten laste van regulier budget
V2	Schoonhouden Openbare Ruimte	Bij de aanbesteding van het schoonhouden van de openbare ruimte is opgenomen dat een deel van de werkzaamheden moet worden uitgevoerd door de sociale werkvoorzieningsschap (Paswerk). Op die manier wordt invulling gegeven aan de bevordering van de arbeidsparticipatie van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (Social Return).	Continu	UOR	Kostenplaats UOR	Inkoop ten laste van regulier budget
V3	Inzet van gehandicapte jongeren	Op de kinderboerderij 't Molentje in Groenendaal worden begeleid werken plekken ingevuld door een zestal jongeren met een verstandelijke handicap.	Continu	UOR	Kostenplaats UOR	Inkoop ten laste van regulier budget
V4	Schoonmaken raadhuis	Het schoonmaken van het raadhuis is uitbesteed aan het sociaal werkvoorzieningsschap (Paswerk).	Continu	Facilitaire Zaken	Kostenplaats Facilitaire Zaken	Inkoop ten laste van regulier budget
V5	Duurzaam inkopen	Bij de inkoop van goederen en diensten wordt gebruik gemaakt van de criteria voor Duurzaam inkopen. Zo zijn minimum eisen voor de te gebruiken motoren gesteld bij de inhuur van vrachtwagens en inzet van een auto voor handhaving.	Continu	UOR	Kostenplaats UOR	Inkoop ten laste van regulier budget
V6	Schoonhouden Openbare Ruimte	Door de een zeer selecte chemische onkruidbestrijding te combineren met een goed veegbeheer wordt voldaan aan de minimumeis van duurzaam inkopen op gebied van onkruidbestrijding.	Continu	Afd. Uitvoering	Kostenplaats UOR	Inkoop ten laste van regulier budget
V7	Ecologisch beheer	In het wandelbos Groenendaal en in het rietland van de Fazantenlaan worden grazers ingezet voor ecologisch beheer van deze gebieden. In het wandelbos lopen Schotse Hooglanders en op de Fazantenlaan paarden. De boomstammen van bomen die in het kader van regulier onderhoud worden gekapt blijven in het bos liggen. Hiermee wordt de diversiteit van het bos vergroot. Bloemenbermen zijn ingezaaid met vlinder aantrekkende bloemen.	Continu	Afd. Uitvoering	Kostenplaats UOR	Inkoop ten laste van regulier budget
V8	Energiebesparing gemeentelijke gebouwen	Energiebeheer en energiebesparende maatregelen treffen met meerjaren-onderhoudsprogramma; monitoring instellingen cv- en koelinstallatie middels datalogger	continuu	Facilitaire Zaken	Kostenplaats Facilitaire Zaken	Kosten maatregelen ten laste van regulier budget
V9	Openbare verlichting (OVL)	Energie besparen door toepassing van energiezuinige openbare verlichting en VRI's (LED)	Continu (vanuit vorige collegeperiode)	VOR	Kostenplaats VOR	Inkoop ten laste van regulier budget. Voor OVL beleidsplan is subsidie

		– opstellen OVL beleidsplan				verkregen.
V10	Groen	Duurzaam onkruidbeheer op verharding (mechanisch) en bij beplanting geen chemische onkruidbestrijdingsmiddelen toepassen	Continu (vanuit vorige collegeperiode)	UOR	Kostenplaats UOR	Inkoop ten laste van regulier budget
V11	Tanken aardgas	Vooruitlopend op de realisatie van een openbaar aardgasvulstation is op de gemeentewerf een eigen aardgastappunt aangebracht voor eigen wagenpark.	Continu (vanuit vorige collegeperiode)	Afd. Uitvoering	Kostenplaats UOR	€ 0 (vulpunt is al aanwezig)
V12	Aanleg en beheer wegen	Vrijkomend asfalt wordt hergebruikt, teerhoudend asfalt wordt uit de keten genomen en stil asfalt wordt toegepast met uitzondering van kruispunten opstelvakken	t/m 2014 (vanuit vorige collegeperiode)	VOR	Kostenplaats VOR	Inkoop ten laste van regulier budget
V13	Gladheidsbestrijding	Nat zout strooien waarbij minder zout nodig is.	Continu	UOR	Kostenplaats UOR	Inkoop ten laste van regulier budget
V14	Dienstreis	De medewerkers toezicht buitenruimte en de directievoerder projecten zijn uitgerust met een dienstfiets, zodat binnen de gemeente verplaatsing hoofdzakelijk per fiets gebeurt. De scooter van de handhavers wordt als vervanging noodzakelijk is, vervangen door een elektrische scooter.	Continu	UOR	Kostenplaats UOR	Inkoop fietsen/scooters ten laste van regulier budget
V15	Vervoer personeel	Cursus Het nieuwe rijden in combinatie met de actie Band op spanning.	2- jaarlijks	Ruimtelijke Beleid/Milieudienst IJmond	Kostenplaats P&O	Kosten cursus ten laste van regulier budget
V16	Duurzaam inkopen	100% duurzaam inkopen in 2015 conform het klimaatakkoord 2007-2012 tussen het Rijk en de gemeenten.	Continu t/m 2015	Alle inkoopende afdelingen	Kostenplaats inkoopende afdelingen	Kosten ten laste van reguliere budgetten.

## Gebouwen

Project		Omschrijving	Planning	Wie		
G1	Afvalinzameling	Verhogen percentages herbruikbaar afval (65 % totaal)	2012-2016	UOR/ Meerlanden	Kostenplaats UOR	€ 0
G2	Bedrijven	Energieprojecten, bijv. openstaande winkeldeuren dicht bij winkeliers, informatie over energiebesparende maatregelen	2012-2014	Klankbordgroep/Milieudienst	Vrijwilligers/contract Milieudienst	€ 0
G3	Stimuleren van duurzaam bouwen	Kosteloos beschikbaar stellen van het duurzaam bouwen instrument GPRGebouw aan initiatiefnemers en advisering waar gewenst	t/m 2014	Milieudienst	Contract Milieudienst	€ 0
G4	Nieuwbouw projecten	Duurzame nieuwbouw Nieuw Overbos, Slottuin (oa. WKO), Havendreef, Belle Rive (oa. ventilatiewarmtepomp)	t/m 2014	Ruimtelijk Beleid/Milieudienst	Kostenplaats Ruimtelijk Beleid/ Contract Milieudienst	€ 0
G5	EPC-check	Transparant bouwen, toetsing energieprestatie van de woning door instrument om energielabel te borgen	2012-2014	BWT	Kostenplaats BWT	€ 0

G6	Woningcorporaties	Energielabels vermelden in verkoopadvertenties en overige media	2014	Ruimtelijk beleid	Kostenplaats ruimtelijk beleid	€ 0
----	-------------------	---	------	-------------------	--------------------------------	-----

## Energie

Project		Omschrijving	Planning	Wie	Uren	Kosten
E1	Duurzame energie	Regionale campagne collectieve inkoop zonnepanelen	2012-2014	Ruimtelijk Beleid / Communicatie / Milieudienst	Kostenplaatsen Ruimtelijk Beleid en Publiekszaken/ Contract Milieudienst/vrijwilligers	€ 1000 Campagnemateriaal
E2	Nieuwbouw	Stimuleren WKO(bodemwarmte en koude) Nieuw Overbos 90 appartementen en 40 verpleeghuisplekken Slottuin 95 woningen	2012 en 2013	Milieudienst / Ruimtelijk Beleid		€ 0
E3	Zonnepanelen schoolgebouwen	Uitbreiding zonnepanelen op schoolgebouwen	2012-2014 (vanuit vorige collegeperiode)	Welzijnszaken	Kostenplaats Welzijnszaken	€ 0
E4	Gft afval	Vergisten tot groen gas met behulp van de vergistingsinstallatie van de Meerlanden	2012	UOR/ Meerlanden	Kostenplaats UOR	Kosten Meerlanden
E5	Duurzame Energie (DE) Nieuwbouw	Onderzoek mogelijkheden zoals Warmte-Koude Opslag (WKO), zon en biomassa	2014	Milieudienst / Ruimtelijk Beleid		Kan ten laste van SLOK subsidie

## Mobiliteit

Project		Omschrijving	Planning	Wie	Uren	Kosten
M1	Mobiliteit	Rijden op groengas – realiseren groengas vulpunt aan de Cruquiusweg in 2012	Start bouw in 2012 (vanuit vorige collegeperiode)	Ruimtelijk Beleid/Milieudienst	Kostenplaats Ruimtelijk Beleid/Contract Milieudienst	€ 25.000 krediet duurzaamheidsnotitie
M2	Stimulering fietsgebruik	Fietsgebruik stimuleren – aanleg fietspaden	Continu (vanuit vorige collegeperiode)	VOR/Klankbordgroep	Kostenplaats VOR en vrijwilligers	Ten laste van regulier budget